

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2011 сыл
Муус устар 9
күнэ
Субуота № 42-43
(104887)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Муус устар 12 күнүгэр — магнайгы космонавт
Ю.А. Гагарин көтүүтүн 50 сыла

КИҢИ АЙМАХ ЫРА САНААТЫН ТОЛОРОН

2011 сыл Россияҕа космонавтика сылын биллэриллибитэ. Быйыл киһи космоска магнай көппүтэ үйэ агарын туолар. 1961 сыллаахха советскай летчик-испытатель Юрий Гагарин «Восток-1» космической хараабылынан көтөн тахсан 108 мүнүүтэ устата Сири тула эргийбитэ биһиги дойдубут эрэ буолбакка, бүтүн аан дойду, киһи аймах үөрүүтэ, ситиһиитэ этэ. Оттон биһигин аан дойду үрдүнэн 500-тэн тахса киһи Сир орбитатынан көппүтэ (2010 с. ахсынны 31 күнүгэр 517 киһи этэ). Космоска 55 дыахтар көппүтэ. 36 араас дойду бэрэстэбииттэлэрэ Сир орбитатыгар сылдыбыттар.

Магнайгы кытай космонаба (кытайды «тейконавт») — Ян Ливэй. 2003 с. алтынны 15 күнэ, «Шэньчжоу-5» хараабыл.

Саамай эдэр космонавт — Герман Титов 25 саастааҕар «Восток-2» хараабылынан көппүтэ.

Саамайаа саастаах — американец Джон Гленн 77 сааһыгар «Дискавери STS-95» челногунан көтүүгэ кыттыбыта (1998 с.).

Саамай өр космоска биир кэмнэ космонавт Валерий Поляков үлэлээбитэ — 438 суукка устата.

Саамай өр космоска, көтүүлэрин уопсай ахсаанынан ыллаахха, космонавт Сергей Крикалев сылдыбыта — 803 суукка.

Саамай элбэхтэ космоска көппүттэрэ астронавтар Джерри Росс уонна Франклин Чанг-Диас — 7 төгүл.

Сиртэн саамай ыраата көппүт «Аполлон-13» космической хараабыл экипаһа — 401 056 км.

Правительство анааба тах магнайгы космонавт — учуутал Криста МакОлиф, 1986 с. тохсунньу 28 күнүгэр «Челленджер» космической челнок стартаан иһэн урусхалланытыгар өлбүтэ.

Магнайгы космической турист — Деннис Тито 2001 с. муус устар 28 күнүгэр «Союз ТМ-32» хараабылынан көппүтэ.

Магнайгы чааһынай космонавт — Майк Мелвилл 2004 с. бэс ыйын 21 күнүгэр бэйэтин «SpaceShipOne» космолетунан көппүтэ.

ГАГАРИН ААТЫНАН

Космоска көппүт магнайгы киһи Юрий Алексеевич Гагарин (1934-1968) аатын сүгэр чизскэ

тиксибиттэрэ:

Ю. Гагарин төрөөбүт Смоленской уобалас Клушино дэриэбинэтигэр киниэхэ анаммыт музей; Саратовтаағы индустриальной техникум иһинэн мемориальной музей;

Гагарин куорат (урукку Гжатск) уонна Гагаринскай оройуон (уруккута Гжатская);

Намиб куоракка (Ангола) аэропорт;

Бийнөгү өттүгэр баар кратер; 1772 №-дээх астероид;

ФАИ (Норуоттар икки ардыларынаағы авиационнай федерация) кыһыл көмүс мэтээлэ.

Урукку ССРС территориятын элбэх нэһилиэнньэлээх пуннарарыгар Ю. Гагарин аатынан сүүһүнэн аабыллар уулуссалар, проспектар, болуоссаттар, бульвардар, пааркалар, кулууптар уонна оскуолалар бааллар. Ол иһигэр Москвага Гагарин болуоссатыгар кини пааматынныгы турар. Петрозаводскайга Гагарин аатынан аан дойдуга бастааһын ааттаммыт болуоссат баар. Оттон Дьокуускайга Гагарин аатынан культура дьиэтэ аэропорт диэки баар.

Гагарин аатынан Кубок — аҕыйах сыллааҕыта тэриллитит Континентальной хоккейной лига сүрүн бириһэ (Гагарин хоккей «Ыалдыааччыта» этэ). «Космонавт Юрий Гагарин» дьин научнай-чинчийэр судно ааттаммыта.

Ю.А. Гагарин аатын сүгэр тэрилтэлэр — Комсомольск-на-Амуре к. Авиационнай-производственной холбоһук, Звездная городокка Космонавтары бэлэмниир Киин.

«Гагарин мичээрэ» дьин гладиолус сибэкки суорта баар.

Л. НОВГОРОВОДА
бэлэмнээтэ

АЙАР ҮЛЭ БЫСТАПКАТА

Республика үөрэнээччилэрин научнай-техническэй быыстапка быйыл 46-с төгүлүн ытыгылына уонна Россия космонавтикатын сылыгар ананна.

Барыта 14 улуустан айартулар дьобурдаах оҕолор муһуннулар.

Биһиги улууспуттан 33 үлэ быыстапка дьүүлүгэр турда. Кинилэртэн бастыг научнай-чинчийэр бырайыакка улуустаағы гимназия 10 кыл үөрэнээччигэ Афоня Лугинов (сал. С.Г. Слепцов) бастаабыт, Бөтүг оскуолатыттан Алекс Лукин (сал. Ф.С. Стручков) иккис, Намнаағы оҕо техническэй кииниттэн Толя Нартахов (сал. Н.Н. Суздалов) үһүс миэстэлэри ылылар. Промышленной техника номинациятыгар Лукин Алекс үһүс миэстэҕэ тахсан мэтээлинэн, грамотанан наҕараадаланна. Техническэй моделированиега Намнаағы оҕо техническэй киинин иитиллээччигэ, магнайгы кылаас үөрэнээччигэ Артур Иванов диплом ылла. Гимназия 10-с кылааһын үөрэнээччигэ Мичил Эверстов быыстапка түмүгүнэн үһүс миэстэни ситиһэн республикатаағы эбии үөрэхтээһин кииниттэн диплом тутта. Оттон салайааччылар көхтөөх кыттыыларын иһин грамотанан бэлиэтэннилэр.

Л. УВАРОВСКАЯ

Хааччыыы эйгэтигэр

СОНУН ДЬАРЫКТААХ ЫАЛ

Эдэр ыал Портнягиннар пчеловодствонан дьарыктаммыттары сыл буолла. Кинилэр Бөтүг нэһилиэгэр олороллор. Ыал аҕа баһылыга Леонид Афанасьевич учуонай-агроном үөрэхтээх. Эдэр дьизэ кэргэн дьонго абыраллаах, эмтээх пчеловодствонан дьарыктанан дьону-сэргэни мүүтүнэн эмтиир ыра санаалаах. Онуоха Саха сиригэр бу дьыаланы сайыннарбыт Анатолий Иванович Гаевой биһиги дьоммутун таба көрөн, кэпсэтэн, билсэн баран, саҕа саҕалааһын



нарыгар көмөлөһүөм диэбитэ эдэр дьону кынаттаата. Онон үлэлээх уонна дьарыктаах буолар баҕаттан, улуспутугар сонун хайысханан дьарыктанан эрэр эдэр дьизэ кэргэнгэ улуус дьаһалтата, урбаанньыттары өйүүр ф о н д а

көмөлөһүө дьин эрэнэбит.

Саха ыччата пчеловодствонан дьарыктанын сөп. Нам улууһа бастакынан саҕаны олоххо киллэрэригэр баҕарыабын!

К. ЕРЕМЕЕВ

Хаартыскаҕа: „Ас-үөл-2010“ дьарыккаҕа Л.А. Портнягин кэргэнинээн А.И. Гаевой кытта

Кэрэ эйгэтигэр

БУОЙУН-УЧУУТАЛГА АНАННА

Кулун тутар 30 күнүгэр П.И. Сивцев аатынан историко-этнографической музейга тыыл уонна педагогической үлэ ветерана, норуот үөрэҕириттин туйгуна, Үлэ Кыһыл Знамята орден кавалера,



Нам улуунун бочуоттаах гражданина Мария Ивановна Колмогорова 90 сааһыгар аналлаах «Оскуолам чуораанын тыаһынан» дьин буйун-учууталларга аналлаах быыстапка тэриллинэ.

Быыстапкаҕа Мария Ивановна уонна кини кэргэнин, учуутал, советскай-партийнай үлэһит, Нам улууну ССКП райкомун 1-кы секретарынан 17 сыл устата үлэлээбит Василий Егорович Колмогоров

олохторун, үлэлэрин кэпсиир экспонаттар, хаартыскалар ыйаммыттар. Биһиги туспа стендэ Колмогоровтар төрүт уустарын көрдөрөр, кэпсиир. Манна кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ, бары аймахтара ааллуук мас сэбирдэхтэригэр суруллубуттар.

Атын стендэҕэ улуус буйун-учууталларын хаартыскалары, кинилэр тустарынан дааннайдар суруллан ыйаммыттар. Маны таһынан буйун-учууталлар тустарынан тахсыбыт кинигэлэр быыстапкаларга тэриллитит.

В. РЫКУНОВА

«ЫЙЫТ — ХОРУЙДУБУТ»

Тел. 41-3-32, 41-4-96

Константин Еремеев, Кыһыл-Сыры:

— Урукку сылларга сүөһү тириитин ыалларынан хомуйан куоракка тириини таҕастыыр сиргэ туттараллар. Тириигэ наадыбат буолбуттара үһүс сылыгар барда быһыылаах.

Хаһыат нөнүө ыйытабын: биһир эмэ предприниматель дьарыктанын сөп этэ. Куоракка хомуйан илдьэн туттаран хамнас аахсалара биһиэхэ да туһалаах буолуо этэ. Дьаһалта, тыа хаһаайыстыбатын управлениета сүөһү төбөтүн сыыспака ааҕа олордоҕо буолуо. Төбө сүөһү эмиэ тириилээх ээ. Тирии туһаҕа туруон наада.

Бу ыйытыгыга «Нам улууһа» МТ «ТХУ» МКТ начальнига И.И. Федоров манньк хоруйу биэрдэ:

— Биһиги управлениет сүөһү тириитин тутуунан дьарыктаммат. Үөһээни тэрилтэлэртэн, ТХМ-эн биһиэхэ софотуопканы тэрийиигэ сыһыппара түспэт, сорудах бэриллэбэт. Тириини софотуопкалааһыннан «Сахабулт» ААО дьарыктанар. Улууска баар «Эт-Ас» ХЭТ хаһаайыстыбалары, чааһынайдары кытта сирэй дуоҕабар түһэрсинэн, баҕар, дьарыктанын сөп.

Бэлэмнээтэ И. ИВАНОВ

Ааспыт сыл түмүгүнэн Россия космической көтүүтүллэринэ аан дойдуга бастакы миэстэтин кимиэхэ да биэрбэтэ — 74-тэн 31-рэ аңардас биһиги дойдубутугар оҕоһуллубута.

ТУОҕУЛУУР — СЫЫППАРА!

Магнайгы космонавт — Юрий Гагарин 1961 с. муус устар 12 күнүгэр космоска көппүтэ.

Магнайгы американскай астронавт — Алан Шепард 1961 с. ыам ыйын 5 күнүгэр «Меркурий-3» хараабылынан көппүтэ.

Магнайгы дыахтар-космонавт — Валентина Терешкова 1963 с. бэс ыйын 16 күнүгэр «Восток-6» хараабылынан көппүтэ.

Магнайгы азиат космонавт — вьетнамец Фам Туан. 1980 с. от ыйын 23 күнэ, «Союз-37» хараабыл.

Магнайгы африканскай космонавт — Марк Шаттлуорт (ЮАР), космической турист. 2002 с. муус устар 25 күнэ, «Союз ТМ-34» хараабыл.

КОСМОС СЫЛЫН КЭРЭҔИТТЭРЭ

Былырыын күһүөрү кыһын Дьокуускайга сыннаалаҕа пааркатыгар муус оҕоһуктарга конкурс тэриллититэ. Манна тарбахтарыгар талааннаах айар дьон бэйэлэрин көрүүлэринэн кыстык хаар ортотугар лыахтары, тоноҕосчуттары көтүтөн, сибэккилэри үүннэрэн, кырдалга саха кыргыттарын үгкүүлэтэн, араас кыыллары-сүөллэри тыһынаабысыттан көрдөрөн сэргэх түһүлгэни тэрийбиттэрэ. Оҕоһуктар бары тус-туспа теманы кэпсиир, көрдөрөр буоланнар ордук кэрэхсэбиллээхтэр. Хас биридиллэрэ ураты ис хоһоонноох айымньыга тэҥнэһэллэр.

Кинилэр истэригэр И.Е. Винокоров аатынан Намнаағы педагогической колледж преподавателлэрэ Г. Максимов, А. Манжурьев космоска киһи көппүтэ 50 сылын көрсө «Көтүү» композицияны оҕорбуттара. Манна 3 м үрдүктээх космической хараабыл буруотун санатар курбуу

оройугар, икки илиитин былас туттан киһи үөһэ халлаанга кыырайа көтөн эрэрэкөстөрө. Бу оҕоһуктарынан маастардар Космос сылын арийбыттар диэтэхпитинэ сыһынахпыт суоҕа.

Л. УВАРОВСКАЯ
Автор түһэриитэ

Урукку кумаабылар-бын тэтирээт илиинигэр бэрт бытархай буукубалаах буочарынан суруллубут «Күндү табаарыстар!» диэн тылларынан сааламмыт сурукпун булан ыллым. Сирийэн көрбүтүм, космоска сәбиэскэй киһи көппүтүн туһунан иһитинэри эбит. Биэс уон сыл устата кумаабылар быыстарыгар сүппэккэ сыһыт. Бу илиистэн сылтаан үйэ агарын анараа өттүнээҕи эдэр сааспын санаан кэллим. Оччолорго Хатырык орто оскуолатыгар физика, астрономия уонна машиноведение учууталынан үлэлии сылдьарым. 1961 сыл муус устар 12 күнүн олус чуолкайдик өйдүүбүн. Киэһэ сарсынны уруктарбар бэлэмнэнээри остуолбар олордум, үгэспинэн киэһэни сонуннары истээри радиоприемникпун холбоотум.

* * *

Чочумча уоскуйан олоро түһэн толкуйдаабытым, «бай, доҕор, бүгүн төрөөбүт күнүм эбит буолбат дуо, буолаары буолан үйэ чиэппэрин олорон аасыппын, саатар, бүгүнкү күн биэр эмэ историяба биллэр күн да буолбат» диэн санаан аастым. Ол сағана төрөөбүт күнү бәлиэтээһин эгин диэн суох буолара. Саатар бәйэм санаан ааһыам эбитэ буолуо, түбүктәэх үлэ үөһүгэр сылдьан умуннабым. Эмискэ радиом кәпсәән турбат дуо! «Москва, муус устар 12 күнэ. «Восток» диэн сәбиэскэй космическай хараабыл чинчийэр үлэни ситэри ытан уонна көтүү программатын толорон баран, 1961 сыл муус устар 12 күнүгэр Москва бириэмәтинән 10 чаас 55 мүнүүтәҕэ Советскай Союзка эрдәттән этиллибит түһүөхтәэх сиригэр этәнгә түстә.

Космонавт-летчик, майор Гагарин билләрәдә: «Көтүү программата туолла. Сиргә түһүү табылына, бәйәтин туруга үчүгәй, оһолломмотоһ-дәннәмәтәх диән партиязә уонна правительствозә итизәнә Никита Сергеевич Хрущевка тус бәйәтигәр тиәрдәргә көрдөһөбүн», — диән радио биәрдә. Ити тыллары барытын устан ыллым. Астрономия уруктарыгар куруук кәпсиир, Американы кытта «дәь, ким уруттуур» диән куоталаһыыга кыайы өрөгөйө биһизхә буолбутун кәпсиир киһи буоллум диән өрө көтө түстүм. Били, мин төрөөбүт күммүн өйдөтө сылдьар, киһи аймах историятыгар киирәр түгән суох диән саныы олорбутум, онтукам түбәлтәтә көһүннәҕә, аны умнубат инибин диэтим.

Сарсыарда, уруктар сағаланыахтарын иннинә, оғолорго күн аайы зарядка онорторор соруудахтаах этим. Сарсыарда оскуолабар тиийән сарсыардатаағы зарядка онугар миитин бытарга бәлэмнәнән бардым. Ол кумаабыбын булан ылбытым бу ыстатыйаны суруйуубар сылтаах буолла. Онно сурулла сылдьар эбит: «1961 сыл муус устар 12 күнә үйә-саас тухары умнуллубат күнүнән буолуоҕа, бу күнтән ылата киһи космос куйаарын баһылааһына сағалана. Москва бириэмәтинән 9 чаас 7 мүнүүтәҕә «Восток» диән космическай аргыс хараабыл бәйәтигәр киһини олордон баран космоска көтөбүлүмүтә. Хараабыл бастакы космическай түргәни ситиспитин кәннә, ол эбәтәр 1 сөкүүндәҕә 9,8 км түргәннәэхтик айаннааһыны, хараабылтан бүтәһик сүһүөҕә араһсан космос куйаарыгар сире тула эргийәр көтүүтә сағаланар. Ааған таһаары быһыытынан сире тула эргийәр бириэмәтә 89,1 мүнүүтә буолар. Сир

үрдүттән саамай чугас ыраатыыта (перигейә) 175 км, саамай муңуутуур ырааҕа (апогейә) 302 км буолар. Сире эргийәр көппүт аргыс хараабыл ыһааһына летчик Гагарин ыһааһынын кытта холбуу ыллаха 4725 кг тәнгәһит».

Ити курдук сағалаан сарсыардатаағы зарядкабыт наһаа уһаан бастакы урукка кәлбит учууталлар кытта истән турбуттара. Оғолор да боппуруостара элбәх быһылааҕа. Директорым Михаил Алексеевич Сивцев даҕаны, үөрәх чааһын сәбиэдиссәйә Василий Семенович Яковлев даҕаны ыһыппакка миитини ыһыттын диән сәмәлэзбәтиләр.

стәрә этә.

1957 сыл наукаҕа аан дойдутаағы геофизическәй сылыннан билләрйлибитә. Учууталбыт физика салаатын студенттарытан үһүс, төрдүс курс оғолоруттан сүүрбәччәни кыайбат оғону талан ылан бу үләҕә кытыннарбыта. Сир аргыстарын кәтәән көрүү бу сыл программатыгар киирбит этә. Ордук биһиги бастакы сир аргыһа орбитатыттан таһсан хаалан, ону кәтәәһингә эрәйдәммипитин өйдүүбүн. Алтынны 4 күнүгәр орбитаҕа таһаарылыбыт сир аргыһа суоттаммыт орбитатыттан таһсан хаалан халлаанга көстүбәт буолбута, сүппүтә. Алтынны, сә-

мос бартыбыалын» олбук-солбук бәрт өр илдә сылдыбыһыт. Кини университетте бүтәрәт да Армияҕа барбыта, онон учууталлыр киһи буоламын мин илдә хаалбытым. Кини Армийатан кәлбитин кәннә мин комсомол райкомугар үләли барбытым. Бартыбыал киниэхә хаалбыта. Онтон аны мин Нам орто оскуолатыгар учууталлыр буолбутум, бартыбыал миэхә кәлбитә. Кини үөрәх салаатыгар инспектордыр бириэмәтигәр бартыбыал букатыннаахтык иччитигәр көспүтә. Ол барыта значоктан. Рум Дмитриевич значогун сүтәрән баран бартыбыалын оннугар мин значокпун

лаах оғолору кыайан ВДНХ кыһыл көмүс мэтәэлиринән, бири-истәринән, дипломнарыннан нағараадаламмыта. Дүпсүннәр айымнылаах оноһууларә Париж, Мюнхен курдук куораттарга, Улан-Баторга тиийәр көрдөрүлүбүттәрә.

Уолбут Виктор ити көрдөрүлүргә кыттан ВДНХ үс кыһыл көмүс мэтәэлиринән нағараадаламмыта. Оскуоланы бүтәрбитин кәннә 16 саастаах уол мэтәэлләрин аннынан Харьков куорат авиаконструктордыр бәләмниир университетыгар үөрәнә киирээрә соғотуун айаннаабыта. Син бары үүтүн-хайаһын булан, ханна да муммакка куоратыгар тиийән тутарсыбыта. Хантан эрә кәлбит, биллибәт-көстүбәт дьон оғотун «баалынан хоттордун» диән баран, хайаан салаан-салбаан баран төттөрү ыһыттарә.

Этәнгә төннөн кәлбитигәр үөрбүпүт. «Онно үкәс биллиләэх конструктордар оғолору үөрәнәр сирдәрә эбит», — диән кәлбитә. Бәйәбит да саллан иккитәән ыһыпатаһыт. Виктор республиканскай олимпиадаларга кыттан бәйәбит университетыгар үөрәнәригәр ыңырылаах этә. Ону туһанан туттарсан математика факультетыгар киирбитә. Уолбут «эһиги бағаһытын толорон, бағар, математик да буолуум, ол кәннитән син биир авиациябар барыам» ди-ди экзаменнарын эрә туттарарә. Идә оностубат үөрәҕәр үөрәттәрән күнү-дьылы аһарарытын кәрәйән иккис курсу бүтәрбитин кәннә авиациятыгар барарын көнүлләзбиһит.

Элбәх киһитән талыллан түөрт буолан Ленинградтаағы гражданскай авиация академиятыгар киирбиттәрә. Киирбит оғолортон соғотуун бүтәрән дойдутугар кәлән идәтинән Нам уола Виктор Охлопков начальныктыр Үөһә Бүлүүтәҕи авиаторка 7 сыл үләлэзбитин кәннә киин сиргә үләлэтә ыңыран баран үлэ биэрбәтәхтәрә. Онон атын идәни үөрәнә ыларыгар күһәлибитә. Авиациябыт, космоспыт биһиги ыалга онон бүппүтә. Виктор оғолорун сөбүлэзбит куоратыгар Санкт-Петербурга үөрәттәрә сатаата да хара баттахтаах киһи ол дойдуга биллигин улууссанан да хаамара сәрәхтәэх буолбут быһыылаах. Быһыы-майгы уларыыыта сүрдәэх.

Арай күн бүгүнүгәр диэри дүпсүннәр Виктордарын умнубаттар, үбүлүөйдәрин, бырааһынныктырын быһа аһарбаттар, авиатор формалаах уолларын хаартыскатын музейдарыгар турураллар. Онон син биир космонавтика бийылгы 50 сыллаах үбүлүөйә биһиги ыалга умнуллубат бәлэз күн.

И. КРИВОШАПКИН, РСФСР үөрәдиритин туйгуна, краевед

Космонавтика 50 сылыгар КОСМОС ЧУГАҢААБЫТА



Ол сағана ыал аайы төлөпүн да суох этә. Космос туһунан үөрәтәр оғолорбор куруутун кәпсиир этим. Онон үрдүкү кылаас үөрәнәччиләрә «бастакы», «иккис», «үһүс» түргәтәһин диән өйдөбүлләри билләрләрә. Быһатын эттәххә, сир тардытыттан төлө көтөр иннитән сөкүүндәҕә 9,8 км түргәннәэхтик көтүөхтәэххин, оччоҕо сир «аргыһа» буолаһын, «иккис» түргәтәһингә тиийдәххин күн систематын иһигәр көтөр, «үһүскә тиийдәххинә атын сулустарга көтөр кыахтанаһын. Ону оғолор биләр буолан боппуруос элбәх быһыылааҕа.

Биһиги, Саха государственнай университетин физико-математическай факультетын студентнара, космоска бастакы спутник уонна тыһнар тыһнаахтар көтөр буолуохтарыттан ыла астрономия учуутала Ковалевскай Алексей Степановичка сүрүн көмөлөһөөччүләр эһибит. Аргыстар Дьокуускай үрдүнән көтөн ааһар кәмнәригәр халлааны меридиан туһаайытынан үлләстән баран уончалы телескобуһан кәтәән тураһын. Барыллааһын быһыытынан аргыс ханнык кыраадыһынан хайа бириэмәҕә кәлиэхтәҕә билләр. Аргыс көтөн иһәрин бастаан киһи бәйәтин хараһынан ханнык да мәһәй суох буоллаһына көрөр.

Онтон телескопка көрөбүн, меридианы быһа охсуутугар сизикәр укта сылдьар секундомергын баттыһын. Тута Алексей Степанович ассистена Власий Гаврильевич Местниковка секундомергын көрдөрүүтүн дакылааттыһын. Кини тута сөкүүндә сүүс өлүүтүгәр тиийә чуолкайдик көрдөрөр чаһытын кытта тәһни охсон аргыс Дьокуускай чугаһынан көтөн аасыт координатын чуолкайдик ыйар. Биһиги кәтиир пууммут Илин Сибиргә бәрт арыах кәтәән көрөр пууннартан биирдә-

тинны ыйдарга Сибиргә биир сүрүн кәтәән көрөр пуун буолан биһизхә кәтәән көрөһүн салдыаммыта. Уочаратынан кәтиирбит да аргыһы көрбөтөһүт.

Ахсынны наһаа тыһны, наар туманнаах буолан, Чочур мыраананыгар космофизиктәр космостан кәләр араас сарданалары «тутар» станцияларыгар таһсан, үөрәмәккә эрә нәдиәлэттән ордук сылдыбыһыт. Хаатынка, бараанка кәтән баран чаас аһардыыта иккис буолан көбүс-көбүскүнән сыста туран халлааны кәтигин, секундомергын сизикәр уктан олоровун. Ханнык эрә созвездие, сулустар бөлөхтөрүн, сулуһун аннынан аастын да чаһытын баттаан кәбиһизин. Халлаанга көстөр сулустар бары бөлөх бөлөх туран араһсаллар. Бары араас ааттаахтар. Бөлөх хас сулустан турара билләр уонна хас сулустар барыта туспа бәлиэтәнәр буукубалардаах. Биһиги бөлөхпүт онон халлаан сулустарын олуһ үчүгәйдик үөрәнән биллиһит. Кәнники астрономияны оғолорго үөрәтәригәр онтубут олус туһалааһыта.

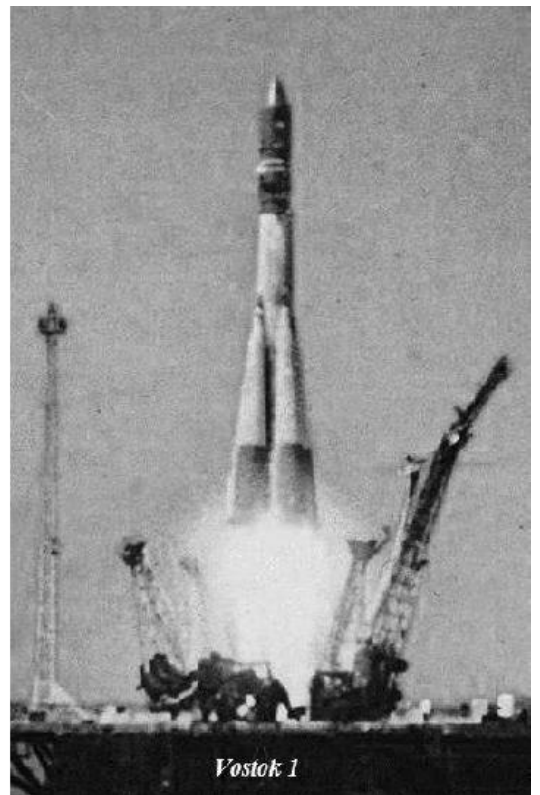
Саас тиийән геофизическәй сылбыт биир түмүк бәлиэтәһинә буолбута, онно бөлөх оғолоругар значок туттартааһыттарә. Биһиги оройооммутуттан үс физико-математическай факультет уолаттара ылбыһыт. Рум Дмитриевич Ушницкай, кинини Нам олохтоохторо методистучуутал, оғону иити тематыгар араас аһыаттарга элбәхтик суруйар биир бастын журналист быһыытынан билләр, Шестаков Василий Дороевич, кини университеты бүтәрәт да наукаҕа барбыта, уонна мин. Значокпунан кизән туттар эһибит, ону таһынан бириэмийә биэрбиттәрә.

Рум Дмитриевичка улахан баһайы кугас дьүһүннәх бартыбыал түбәспитә. Биһиги ол «кос-

уларсар этә.

Ол курдук бәрт киэн-куон, төһө бағарар тәтәрәт батар бартыбыала барыта уонча сыл миэхә сулууспалаатаҕа буолуо. Оннук кизән туттар значокпун кәнники мизини эмиз Рум сүтәрән кәбиспитә. Аһыах сыллааһыта Василий Дороевич оскуолаҕа биир көрсүһүүгә ол значогун 50-тан таһса сыл кәтә сылдыарын көрдөрөн сөхтөрбүтә. Учууталлаан уурайыаһыттан ыла космоһы кытта бәйэм сибәһим бүппүтә, арай дән-дән Юрий Гагарин «Поехали!» диән тыллаах граммпласстинкабын холбоон аһарым.

Космоһы кытта сибәһи кыра уолбут Виктор салдыабыта. Кини эдьийидәх убайыгар Мария Семеновна уонна Николай Иннокентьевич Федоровтарга олорон Ус-Алдан Дүпсүн аарса а а а р г а космонавтика музейынан аатырбыт о с к у о л а т ы г а р үөрәммитә. Онно кини Иван Данилович Жирков күн бүгүнүгәр диэри салайар куруһуогар дьарыктаммыта, араас инники көрүүләх космическай аппаратаар, хараабыллар ма д ы а л л а р ы н онорон Бүтүн Союзтаағы эдәр космонавтар конференцияларыгар 14 төгүл, Бүтүн Союзтаағы «Космос» диән көрүү куоталаһытыгар 8 төгүл кыттан, дойдуга араас мундуктарыттан мустан куоталаһар ма д ы а л л а р ы н



КЫРАЧААН ФЕЯ



Кыыс оҕо кэрэтин, нарын-намычтын, сатабылын, талаанын быһаарар күрэхтэр үгэскэ кубулуйдулар. Манньк тэрэһиннэр улаатан эрэр кыргыттары кэрэ эйгэтигэр сирдииллэрин таһынан иитэр-үөрэтэр соруктара, биллэн турар, улахан. Уончалаах кыргыттар тутта-хапта сылдьарга, сөпкө сангарга, бэйэлэрин билиһиннэрэн кэпсиригэ үөрэнэллэрэ инни-

китин туһалаах буоларыгар сарбахтаабыт.

Оҕо эйгэтин Түөлбэтэ хаыс да сылын алын сүһүөх кылаас кыргыттарыгар анаан „Маленькая фея” диэн улуустаабы кон-курсу тэрийэн ыттар. Манна 3-4 кылааска үөрэнэр кыргыттар кытталлар. Быйыл 18 кэрэчээн кыыс кэлэн „Кырачаан фея” ааты ылар иһин турууласта. Кинилэр истэригэр Намнаабы алын сүһүөх оскуола үһүс кылааһын үөрэнээччитэ Аделина Софронова фольклорга үһүйэр учууталын сүбөтинэн кыттарга санаммыт. Аделина туйгунук үөрэнэрин таһынан, музыкаль-най оскуола фольклор кылаа-һын итиллээччитэ. Саамай сөбүлүүр предметтэрэ — мате-матика, саха, нуучча, английс-кай тыллара. Иллэнг кэмигэр араас оҕоһуулаах, бэйэ-бэйэти-гэр маарынаспат брелок мун-һар. Саа саҕалаан эрэр диэ-тэххэ, ахсаанын ыраатыннар-быт, 74-кэ тириэрдит. Кыыс оҕо аналынан быысапкалыр. „Кэскил”, „Юности Севера” ха-һыаттары көтүппэккэ ааҕар эбит. Төрөөбүт улуунун „Энси-эли” хаһыатын эмиз интэриэ-һиргиир. Маны таһынан үн-күүлүүрүн, ханкылырын

туохтааҕар да ордорор. Улаат-табына быраас буолар баҕалаах. Онуоха ырыа-тойук киһи дору-обуйатыгар туһалаабын, туму-уттан, тымныйан ыалдьыттан харыстырын фольклор кыла-аһыгар үөрэнэн билбитин умсу-гутуулаахтык кэпсири.

Бу үөрүйэхтэрэ, дьарыкта-ра, интэриэстэрэ Аделинаны кыайыыга сирдээбиттэр. Кон-курс түһүмэхтэрин барыларын этэнгэ толорбут. Ол курдук, олонголообут, уус-уран тылы-нан бэйэтин билиһиннэрэн сөбүлүүр дьарыгын кэпсээбит. Түмүгэр „Кырачаан фея” диэн ааттанар чизэскэ тиксибит. Кыр-гыттар бары кырасыбайдар, бэлэмнээхтэр этэ диэн санаатын этэр. Наһаа улаханлык долгуй-бутун, кыайыы туһунан олох да санаабатабын, билигин ааспы-тын кэннэ үөрэн мичилийэн ас-тына кэпсири.

Аделина сааскы сынныла-һын кэмигэр Хатас бөһүөлөгөр фольклорга республикагаабы конкурса, Өктөмгө Виногра-довскай аабылларга баран сити-һиилээхтик кыттан кэллэ. Онон аныгы кэм кырачаан феята бу курдук кыра сааһыттан сөбүлүүр хайысхаларынан ум-сугутуулаахтык дьарыктанан, олоҕу кытта тэнгэ хааман „ула-хан олох” суолугар бэлэмнээх тахсара саарбахтаммат.

Л. УВАРОВСКАЯ

КЫЫҤЫРЫМТАҒАЙ ТРОЛЛЬ

(Остуоруйа)

Арай биридэ харана хаспахха Кыыһырымтаҕай Тролль оло-р-бута үһү. Кини хаһан да сиргэ сарсыарда буолбат, сайын кэлбэт оҕорбут, сибэккилэри тонгорбут. Ол иһин дьон тонгон, наар ытырда сылдьар буолбуттар.



Биридэ кыраһытабай баҕайы үтүө санаалаах аптаах кыыс кэл-бит. Кини Лейза диэн ааттаах эбит. Кыыһырымтаҕай Тролль кини-ни эмиз тонгоро сатаабыт да, Лейза наһаа сырдык буолан тонмотох. Аптаах кыыс: «Эн тоҕо сибэккилэри тонгороһун?» — диэн ыйыппыт. Ону Тролль: «Мин тон сибэккилэри сирибин сөбүлүүбүн», — диэ-бит. Онуоха үтүө санаалаах Лейза: «Ыалдьыан дии, мин бири бил-лэр тролум тымныыны сиэн баран, күөмэйэ ыалдьыбыта», — диэ-битин кыыһырымтаҕай Тролль истибэтэх: «Ол боростуой тролль бу-оллаҕа дии, оттон мин олох ыалдьыбаппын!» — диэн киһиргээбит уонна Лейза биэрбит тон сибэккитин сиэн баран, ыалдьыбыт. Ол сыттабына аптаах кыыспыт харана хаспахы сырдык оҕорон кэби-спит, ол иһин Кыыһырымтаҕай Тролль уһун хаалбыт уонна хаһан да турбатах.

Оттон ыла сиргэ сырдык, ичигэс буолар, сайын кэлэр буолбут. Дьонор үгүөрөн, сырдык хаспахха олоор аптаах Лейзаҕа махта-мыттар.

Алена ГУЛЯЕВА, Нам

МИН ДОҒОТТОРУМ

Биһиги дьизэ кэргэн куосканы, ыты сөбүлээн иитэбит. Куоска-быт бири сааһын сайын туолар. Кини үс өгнөөх: манган, хара, сир-рэй. Үүт иһэрин, балык, эт сириин сөбүлүүр. Наһаа мөһик. Наар сүүрэн тахсар. Истинэһэ ыттар, атах сыгыныах сырытаһына экирэтэ сылдьан хайа тардар. Уһун быаҕа кэмпиэт суутун баайан баран сүүрдэхпинэ куоскам баһынан сүүрэр.

Өссө биһиэхэ Мохсоҕол диэн ыгытаахпыт. Кини кырдыаҕас ыт. Хара өгнөөх, орто уңуохтаах. Үчүгэй харабыл. Мин оскуолаттан кэллэхпинэ ытым үөрэн ыстангалы түһэр. Ийэм кинини күнгэ биридэ аһатар. Оттон мин аһынан сарсыарда аайы тон балык биэ-рэбин, тоҕо диэтэр аҕам эппитэ: ” Балык сири ыт түүтэ кылаачы-гас буолар”.

Мин икки истиг доҕордоохпуттан наһаа үөрэбин. Кинилэр баар буоланнар, дьизэбэр соҕотоһун хааларыттан куттаммаппын.

Алена ПАРНИКОВ, ХСФЛ

БАСТАКЫ УЧУУТАЛЫМ

Хас биридди киһиэхэ оҕо са-аһын умнуллубат түгэнинэн аан бастаан чуораан чугаарар ты-аһынан арыалланан оскуола бо-руогун атылларбыт күнэ буолар. Оҕой-сонгой көрбүт кырачаан дьону ийэли эйгэс мичээрдэ-эх бастакы учуутал долгуйа көрсөр. Бу күнтэн ыла кини «А» буукубаттан саҕалаан ааҕарга, суруйарга, суоттуурга үөрэтиэ, хас биридди үөрэтэр оҕото үчүгэй киһи буола улаатарын туһугар түбүктээх үлэтэ саҕа-ланыа.

Мин маннайгы учууталым аата Игнатьева Надежда Ми-хайловна. Кини Нам начальнай оскуолатыгар учууталынан 23-с сылын үлэлиир. Бу сыллар ту-хары төһөлөөх элбэх оҕону үөрэппитэ-такайбыта буолуй? Надежда Михайловна үөрэппит оҕолорун умнубат, кинилэр си-тиһиилэриттэн үөрэр. Оскуола-ны кыһыл, үрүг көмүс мэтээл-лэринэн бүтэрбит бастыг үөр-нээччилэрин Тюнгюярова Оляны, Винокурова Илонаны, Колосова Виканы, Борисова

Мусьяны уо.д.а. киэн туттан аат-тыыр. Буолумуна даҕаны: кини-лэр үрдүк ситиһиилэригэр бас-такы олугу уурбут киһинэн На-дежда Михайловна буолар дии саныбын. Ол курдук кини хас биридди уроугар бэлэмнэнэн, оҕолорго дириг билиини биэрэр туһугар элбэх сыратын биэрэр. Аан бастаан үөрэппит оҕолоро билигин араас идэлэри баһыла-ан номнуо үлэһит дьон.

Мин оскуолаҕа маннайгы кылааска 2002 с. үөрэнэ кири-битим. Кылааспытыгар 24 оҕо бу-олан үөрэммиппит. Ол саҕана кырачаан оҕолор мөһиктээн да биэрэр этибит. Надежда Михай-ловна олус тулуурдаах, хаһан да кыһыһыбат этэ. Холку, на-мыын куолаһынан кэпсириэ, куруутун сырдыгынан сыдыа-айбыт истин мичээрэ мин өйбөр хатанан хаалбыттар. Оскуолаҕа ытытыллар араас тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттан, куруутун бастыг кылаас аатын ылар эти-бит. Үксүбүт музыкальнай ос-куолаҕа үн-күү кылааһыгар үөрэммиппит. Онон учууталбыт

кыра эрдэхпиттэн олоххо ак-тыбынай позициялаах дьон буола улаатарбатыгар кыһал-лара. Түөрт сыл бары эйэлээх-тик үөрэнэн, оскуолабытын си-тиһиилээхтик бүтэрэн, учуу-талбыт киэн эйгэҕэ барыбытын атаарбыта. Бары тус-туспа ос-куолаларга үөрэнэ барбыппыт, ол да буоллар бастакы учуу-талбытын хаһан да умнубаппыт. Сыл аайы Учуутал күнүгэр му-стаммыт эбэрдэли тиийэбит. Мин ааҕарга, суруйарга үөрэ-ппит бастакы учууталбар махта-лым мунура суох.

Ааспыт Учуутал сылыгар Надежда Михайловнаҕа элбэх кэрэ-бэлиэ түгэннэри, ситиһи-лэри аҕала. Ол курдук «Луч-ший по профессии» уонна «Эта-лон качества» номинациялар кыайыылаахтарынан буолла. Ону таһынан Учуутал сылын түмүктүүр дьоро күнгэ «Саха республикатын үөрэҕиритин туйгуна» диэн үрдүк аат ингэри-линнэ. Мин учууталбынан киэн туттабын, ити-истин эбэрдэ-бин тиэрдэбин уонна төһө да би-риэмэ, сыл аастын кинини, Бас-такы учууталбын умнуом суоҕа!

Намына ГОГОЛЕВА, ХСФЛ 9 «а» кыл. үөрэнээч-читэ

ЭҤЭМ ОЛОҒУТТАН

Мин эһэм 1932 сыллаахха ыам ыйын 29 күнүгэр Уус-Алдан улуу-һун Өнөр нэһилиэгэр дьадаҥы ыла-га төрөөбүтэ. Үөрэххэ кириэн ин-нинэ «Илин чабычах» диэн алааска муостата суох саха балаҕаныгар олорубут. Ас-танас тийбэттэн, дьизэ тымныытыттан, олсаҕана бы-раас да диэн суоҕуттан оҕолор тым-ныйан, ыалдьан, аччыктаан күн си-риттэн бараллар эбит.

Сэбиэскэй былаас кэлэн бөһүөлөккэ мустан, колхозка үлэ-лээн дохуот аахсан, фельдшердэр олохсуйан эмтээн, дьэ, кинилии олорон эрдэхтэринэ, сэрии буолар. Эр дьон сэриигэ бараллар, оҕо-дьях-тар, кырдыаҕас колхозу тутан хаа-лаллар.

Эһэм дьоно I Өспөх «Кыһыл Сардана» диэн колхозка олорубут-тар. Чурапчы алдьархайыттан итэ-рэнэ суох алдьархайы кэпсири. Бу колхозка 1942 с. 57 киһи хоргууйан өлбүт. Олиһигэр эһэм абаҕата, эһэ-тэ, икки быраата детсадка астарга бүтэн хоргууйаннар эһэм хооньугар сытанбытыбыттар. Оттон эһэм бу-омуран, босхонтоон, нэһилиэ орду-бут. Колхоз интэрнатыйгар олорон үөрөммүт. Ийэтэ Кэтириис Көбөкөн диэки кэлэр. Кыһын ийэтэ дьону-нан, атынан бу манна Намна, Май-маҕаҕа аҕаларбыт.

Оччотоҕу оҕолор бөрүөнэн су-руйбуттар, чэрэниллэни

күрүннүгү саахарга буолжуйан онороллор эбит. Санныга сүгэр бы-алаах куулуун титиллибит суум-калаахтар.

Онон оҕустахха билигин үөрэ-



нэргэ усулуобуйа барыта баар. Дьулуһан туран үөрэниэххэ эрэ наада. Эһэм аччык сыллары оонь-ооботох оҕо сааһын курдук ахтаач-чы.

Сизэ Катя БУБЯКИНА, И.С. Гаврильев аат. I N-дээх НСОПШ үөрэнээччитэ

КЫРА СИЭНИМ

Кыра сиэним Дайаана Санаа хоту сайаҕас, Хара үһүн суһуохтаах Хаарыс солко былааттаах.

Кыра сиэним Дайаана Күөхтүүр оттоох хонуубар, Көңүл чыычаах кэриэтэ Көтө-дайа хаамыаҕа.

Кыра сиэним Дайаана Үһүн саҕа туолуута, Оҕо дьизэтин аанын Бастаан аһан киририэҕэ.

Онно сылдьан билиэҕэ Куттас куобах баарын, Мастан үөнүн ылгыыр Эриэн тонсоҕой туһунан.

Кыра сиэним Дайаана Сэттэ сааһын туолан, Билии-көрүү дьизэтин Аанын аһан кирирдэ.

Лаврентий ЖИРКОВ Көбөкөн

МЭНИК-ТЭНИК ИККИС КЫЛААСТАР

Биһиги иккис кылааһы бүтэрэн эрэбит. Номнуо үчүгэйдик ааҕар, суоттуур буоллубут. Учууталбыт Елена Прокопьевна сымнаҕас майгылаах. Биһиги кыра да ситиһиилэригиттэн тэнгэ үөрэр-көтөр. „Тур по Франции” конкурса маннайгы миэстэни ылбыппыт. Саҕа дьылбыраһынньыгар „Утуйа сьтар сарыабына” диэн наһаа үчүгэй остуоруйа көрдөрүбүт. Бары „Чуораанчыкка” сурутан-быппыт. Салгыы сурунаал араас күрэхтэригэр кыттар биланна-ахпыт.

Мин биригэ үөрэнэр оҕолорум туһунан кэпсиэхпин баҕарабын. Кылааспыт „көмүс куоластаахтара” — Адриана, Нарыйаана, Миша. Имигэс үн-күүһүттэрбит — Сайаана уонна Валерия. Уруһуйдуй-тарбыт — Савва, Алина, Максим. Оттон бэһилэй Дамир анекдот кэпсээн күллэртиир. Саамай быһыйдарбыт — Айсиз, Алена, Алина. Надя — бастыг хоһооньут. Эльдар наһаа боччумнаах уонна бэ-рээдэктээх.

Ити курдук биһиги бары араас талааннаахпыт, кустук өгүн курдук күлүмнүүбүт. Мин кылааспын олус сөбүлүүбүн. Биһиги бары эйэлээхпит, бэйэ-бэйэбитигэр көмөлөһөбүт.

Айсиз ЯКОВЛЕВ, ХСФЛ

КҮН-КҮБЭЙ ИЙЭМ

Бу күн сиригэр хас биридди киһи „Ийэ” диэн тылы нарыннык, киэн тутта, таптаан ааттыыр. Былыр-былыргыттан ийэни күнгэ тэнниллэр, күн-күбэй дииллэр.

Мин ийэм аата Прасковья Романовна. Кини наһаа күүстээх са-наалаах. Биэс оҕолоох, бири сиэннээх. Күндү киһим дьизэтигэр-уоту-гар бастыг хаһаайка. Сайын араас дьэрэкээн сибэккилэринэн тэл-гэһэбитин киэргэтэр. Оҕуруот аһын эгэлгэтин үүннэрэн, сылы быһа битэмииннээх аһынан хааччыар.

Ийэм — мин чугас доҕорум. Кини сымнаҕас майгылаах, сайаҕас дууһалаах. Миэхэ өрүү сүбэ-ама биэрэр. Харыстыыр, араначчы-лыыр. Биһиги бары ийэбитин күүскэ да күүскэ таптыбыт. Мин киниэхэ анаан хоһоон айдым.

Миша ПРОТОПОВ, ХСФЛ

Күннэтэ көрөр дьоммут

УЧУУТАЛ УБАЙБЫТ

1 Хомустаах орто оскуолата - улуус биир бастын үлэлээх, кырдыаас оскуолата. Биһиги оскуолабыт аан бастаан 1887 с. Кыһыл-Сыыр (Красноярская церковь) таңаратын дьиэтин иһинэн аһыллыбыта. Оскуола аһыллытын туһуна докумуону республика архыбыгар үлэлээн, хасыһан оскуолабыт история учууталынан ор сылларга үлэлээбит Новгородов Федор Иванович булан турар. Ити история кырдыга чөлүгөр түһүүтэ, бу нэһилиэк эрэ историятыгар буолбакка, бүтүн Нам улуунун историятын чуолкайдааһынга ураты суолталаах.

* * *

Кини Уэдэй нэһилиэгэр кулун тутар 3 күнүгэр сэрии буолар сылыгар төрөөбүтэ. Оҕо сааһа чэпчэкитэ суох этэ. Дьонно Федя 8 сааһыгар Сангаарга балыкка үлэли кирибиттэрэ. 4-с кылааска диэри Сангаарга нучча оҕолорун кытта үөрэнэн төрөөбүт тылын умна быһыытыбыта. 5-с кылаасан төрөөбүт намнарыгар төннөн кэлэн Уэдэйинэн, Партизан оскуолатынан үөрэммитэ. Оскуолатын бүтэрэн баран, куоракка речной училище курсана буолар, ол эрээри дьонун, дойдутун ахтан каникулугар кэлэн баран үөрбөр төннүбэт.

Дьонно «үөрэххин бырахтын, үлэлээн айаххын ииттин» диэн «Буденной» колхозка убаһа көрөн сылгыһытынан үлэлиир. Колхозтарын председателэ Лиханов Н.П. олус ирдэбиллээбэ, убаһалар аһыыр даллара куруук ыраас буоларын, күрдүүлэрин ирдиирэ. Федя 7 кылааһынан үөрэнэн бүтүтүн астымат, онон салгыы үөрэнэргэ сананан Нам орто оскуолатыгар үөрэбин салгыыр. Кини үөрэбэр үчүгэй этэ. Ити саҕана республика үрдүнэн «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» диэн девиэтээх хамсааһын бара турара.

1960 с. бүтэрэн сорох оҕолорун кытта Уэдэйгэ производство үлэли тахсар. Манна оҕо эрдэбиттэн техникаҕа сыһыаннаах, таттарыылаах буолан бастаан тракторист, кэлин суоппар куруук эппиэтинэстээх үлэлэригэр дьонно сирдэрбэт гына үлэлиир. Сааһын ситэн Советскай Армия көккэтигэр ытык иһин төлүү барар. Манна да кини саха уолун аатын

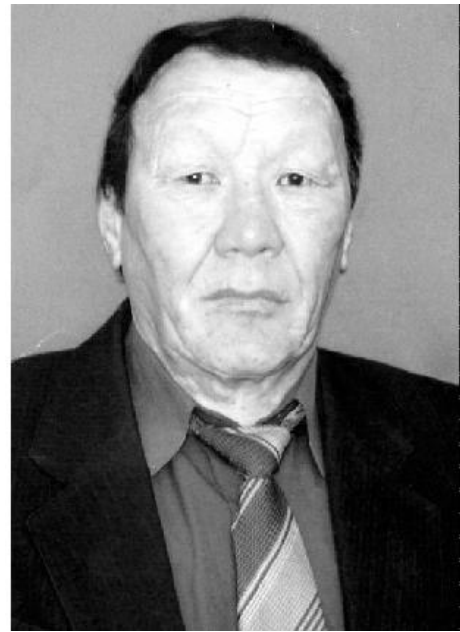
Оо, оҕо саасыт бараксан Аасыта эчи ыраабыан, Ол эрэн, сааһыбыт сүрэххэ Оҕо саас ахтыллана Сылаас ийинэн илгийэр.

Уэдэй оскуолатыгар 2-с дуу, 3-с дуу кылааска үөрэнэ сырыттаһына Шура, Федя Новгородтар диэн оҕолор кэлбиттэрэ, наар нууччалыы сангараллара. Нус-туһунан кылаастага үөрэнэр буолламмыт алтыспатахпыт эрээри, кинилэр нууччалыы сангаралларын ымсыыра истэрин.

5-с кылаасан мин Дьокуускай куорат 2N-дээх оскуолатыгар үөрэммитим. Каникулларга кэллэспитинэ кулуупка танцыга, оонньууга көрсөрбүт. Ол саҕанааҕы оҕолор бары күргүмүнэн сылдыарбыт: Парфенова Альбина, Соловьева Вера, мин, Алеша, Миша По-

түһэн биэрбэт. Ол саҕаттан историяны, политиканы интэриэһиргиир уолу политинструкторынан аныыллар. Ус сыл сулуустапта этэнгэ ааһан дойдутугар кэлэн эмиэ таптыыр үлэтигэр суоппар буолар.

Ити саҕана «Нам» совхоз директора Петров С.Ф. үлээбэ барытыгар сыстаҕас, дьонно-сэргэбэ тылын ылыннарар, ыччаттарга улахан убаастабыллаах уолу «Нам» совхоз комсомольскай тэрилтэтин секретарынан талларар. Манна Федор эмиэ ситиһилээхтик үлэлиир. Салгыы сайдарыгар үрдүк үөрэх наадатын өйдөөн СГУ истори-



ческой отделениетыгар экзаменнарын «үчүгэй» уонна «туйгун» сыаналарга туттаран курсу холкудук туораан студент буолар. Университекка биир актыбынай, үөрэх бастына аатырар.

Федя дьонун бэлэмэр сылдыа үөрэммэтэх буолан, түргэнник үлэһит буолар баҕаттан үөрэбин кэтэххэ көһөртөрөн төрөөбүт улуунун Хатырык оскуолатыгар учууталлыы тахсар. Манна история учууталынан, Түбөбэ, Модукка завуһунан үлэлиир. Үлэли-үлэли үрдүк үөрэбин бүтэрэн диплом ылар. 1978 с. Чита куоракка переподготовка үөрэнэн НВП учууталын дипломун ылан сааһырбыт ийэтигэр көмө-өйбүл буолаары 1 Хомустаахха дьинэн көһөн кэллэлэр. Саҕа учуутал үөрэтэр предметин, НВП-ны оҕолор интэриэһиргииллэрин курдук үөрэтэр. Бу предмет уолаттарга эй-хаан өттүнэн сайдыыларыгар, байаннай-патриоти-

ческой иитиллиилэригэр сүдү суолталааһын өйдүүр.

Федор Иванович үлэтигэр ураты эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһар. Ол түмүгэр оскуола уолаттарыгар учуутал убаастанар, холобур туттар киһилэрэ буолар. 1 Хомустаах уолаттара байаннай-спортивной күрэхтэргэ наар бириистээх миэстэлэргэ сылдыаллара.

Уолаттар перекладинаҕа тардыныылары, сиртэн анныныылары атын оскуола оҕолоругар холобурга сылдыаллара. Хомойуох иһин, бу предмет дьылҕата уһаабатаҕа, суох оҕорбуттара. Инньэ гынан уолаттары иитиһэ-үөрэтиһэ, армияҕа эт-хаан өттүнэн бэлэмнээх оҕолору бэлэмнээһингэ улахан охсуу оҕоһулунна дии саныыбын.

Кини сүрүн идэтэ история, обществоведение учуутала. Кини бэлэмнээбит, үөрэппит оҕолоро юристар, учууталлар, салалтаҕа үлэлиир специалистар элбэхтэр. Бу учуутал үлэтин сүрүн, тугунан да кэмнэммэт үтүө түмүгэ буолар.

Үлэттэн тохтуор диэри история уонна обществознание учууталынан үлэлээбитэ. Ити быһыгар кылаас салайааччыта, уолаттарга булт уонна балыктааһын ньымаларын үөрэтэр төлөбүрү суох куруһуок салайааччыта.

Оҕолор, ордук уолуттар учууталларын олус сөбүлүүллэрэ, убаастыыллара. Кини уолаттарга дьиннээх саха эр киһитэ — бу дьин кэргэн аҕа баһылыга, аһы-үөлү булааччы буоллаһына хара тыаттан хааман, эбэтэр ууну оймолон булт аһын булан дьонун аһатар диэн өйдөтөр.

Федор Иванович оҕолору куйуурдуурга, мунхалыырга үөрэтэр. Үөрэппит-такайбыт оҕолоруттан куйуурга, ойбон алларытыгар улууска эрэ буолбакка республика иһинэн ытыллыбыт күрэхтэһиллэргэ ситиһилээхтик кыттан наар миэстэлэнэр этилэр. Ол курдук Муксунов Тима, Сидоров Яша, Посельскай Федя, Новгородов Ваня уо.д.а. күрэхтэргэ кыайан салайааччыларын үөрдөллэрэ.

Кини улууска эрэ буолбакка республикаҕа да биллэр булка уонна балыктааһынга энгузиаст, тэрийээччи уонна бэйэтэ байанайдаах булчут, балыксыт буолар. Мууһу аннынан мунха-

лааһыны салайааччы быһыытынан нэһилиэк, улуус барыта бүттүүнэ билиммит, бэйэтэ тэрийбит мунхатыгар бар дьонун бойомнук өлүүлээн, элбэхтик үөрдүбүт, уот диэки көрдөрбүт нэһилиэк ытык киһитэ буолар.

Хас да сыл буолла Национальной гимназия оҕолорун мунха, куйуур ньымаларыгар билиһиннэрэр, үөрэтэр. Ити оскуола администрацията, төрөппүттэр уонна оҕолор махталларынан ылар.

Федор Иванович үлэ-сынньалан лаабыра тэриллээбиттэн солбуллубат начальник. Кини салалтатынан оҕолор окко, бүтэй тутуутугар үлэлээн туттут бүтэйдэрэ Хомустаах сылгы базаларыгар билигин да туһалыы тураллар. Кини сири-уоту билэрэ, хайа күөл хас туоналааһын, ону хайдах хайысхалаах тардыллыахтааһын чуо этэн биэрэр мунха хаамытын сатабыллаах салайааччыта. Онтон илим, куйуур туһунан этэ да барыллыбат, олорго чахчы билиниллибит маастар.

Хомустаахха кини хамаандатыгар сылдьан мунхаласпатах, эбэтэр илимгэ, куйуурга кыттыспатах эр киһи, бука, суох буолуо. Урут куобах мэнэ-эгин саҕана күрээти тэрийээччи эмиэ Федор Иванович. Кини сатабыллаах салайытынан күрэххэ сылдьан куулунан куобахтаах дьин кэргэнгэр үөрөкөтө тийэртэн ордук долгутуулаах суоҕун булка сылдыспыт дьон бары билинэллэр. Төрөппүт уолаттара, кэлин сиэн уолаттара орто киһи тэннэспэт булчуттара уонна балыксыттар. Ити буолар дьиннээх саха эр киһитин, ыал аҕатын бэйэтин үтүө холобура.

Историк учуутал быһыытынан нэһилиэк общественной үлэтигэр кыттытын холоруура — пропагандист, лектор, билигин нэһилиэк мунһаһын депутата буолара чагылхайдык көрдөрөр. Кини нэһилиэк туһугар таһаарылаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанарын нэһилиэк бочуоттаах олохтооҕун үрдүк аата ингэриллиитэ туоһулуур. Өр сыллаах педагогическай, общественной үлэтэ СР үөрэтиритин туйгуна, Россия булчуттарын чилиэнэ үрдүк званиеларынан бэлиэтэммитэ.

Олоһунаргыһын, эмиэ өр сылларга иитии биир эппиэттээх учаастагар, интернат сэбиэдистэйинэн үлэлээбит, иитии-үөрэти ветерана Варвара Касьянованы кытта өр сылларга этэнгэ олороллуруугар, оҕолоругар, сиэннэригэр суон дурда, халын хаха буолалларыгар баҕарабыт.

М.Н. ДЬАКОНОВ

ОҕО СААС УМНУЛЛУБАТ КЭРЭ КЭМЭ

сельскайдар, Шура, Федя Новгородтар.

Кэлин арыый улаатан, сайын окко бииргэ үлэлиирбит. Кыһыны быһа тус-туспа сылдыбыт буоламмыт, сайынны көрсүһүүбүт барыбытын үөрдэрэ, түмэрэ. Көрбүт кинилэрбитин, аахпыт кинигэлэрбитин кэпсэтэрбит, кинигэлэрбитин уларса сылдьан ааҕарбыт.

Биир сайын тракторнай биригээдэҕэ Федя, Максим Тихонов, мин буолан косилкаҕа үлэлээбиппит. Мин инники косилкаҕа олон, утуктаан охтоору гынармын иһин, үһүс косилкаҕа көһөрбүтүмэрэ. Киэһэ хотуур сытылыырга миигин «эн сатаан хотууру сытылаабаккын» диэн наар чочу эрийтэрэллэрэ.

Чочу эрийэр олус ыраакана, ытаары гынармын, оттон уолаттарым күл да күл буолаллара.

Күһүөрү кус оҕото улаатыыта, үлэттэн кэлэн иһэн, күөлгэ кус оҕолорун маһынан охсон өлөрөн аҕаларбыт, үлэлиир дьон бары үөрэ-көтө мииннээн иһэрбит. Биридэ оннук бултуу сылдьан, уполномоченнай да ыра түбөһөн, мөҕүллүбүпүт.

Ардах түстэҕинэ илиинэн от охсон сиелэстиибит. Инчэҕэй оту дьаамаҕа симэбит, кыргыттар ону үктээн чингэтибит. Инчэҕэй оту кытта баҕа бөҕө түһэр, соровор үрдүбүтүгэр, хоонньубутугар да кирирэллэр. Ол аайы кыргыттар ый-хай, ытаһы бөҕө буолабыт. Биридэ уолаттар эбиэккэ баралларыгар кирилли-

эспитин ылан кэбистилэр. Биһиги кыайан тахсыбакка эрэй бөҕө буоллубут, ытастыбыт. Хата, улахан дьон мөһөннөр, кириллэспитин аҕалан биердилэр.

Дьэ, ити курдук, күө-дьаа, үөрүү-көтүү, үлэ-хамнас доһу-һуолланан хаарыаннаах оҕо саасыт наһаа да үчүгэйдик аасыт диэн кырдыан, «эбээ-эһээ» буолан олон, истинник саныыбыт. Бу ахтыбын оҕо саасыт доҕоро, улаатан, үлэһит буолан, биир оскуолаҕа үлэлээбит коллегам Федор Иванович Новгородов үөрүүлээх үбүлүөйүгэр анаан ол саҕанааҕы доҕотторбут ааттарыттан суруйдум.

Елена НЕУСТРОЕВА

(Төлөбүрдээх төрүөккэ бэчээттэнэр)

Ой дуораана

ҮЛЭЛЭЭБИТТЭР ДА ЭБИТ!

Хаһыат кулун тутар 12 күнүнээҕи нүөмэригэр И. Иванов суруйбут «Сылдыбыт сыһы булар... үөрэнэр» диэн ытатыйатын ааҕан баран, хара үлэ дьиннээх, утарынан оҕорон таһаарар идэ-сыра баар эбит диэн өссө итэҕэйдим.

Биһиги улууспуттан 6 киһи Новосибирскайга уолут атастаһа баран кэлбиттэрин аахтым. Сураҕа, онно эмиэ биһиги Модуппутугар курдук сүөһүлэр хотонно бааллыбакка тураллар. Ол аата сомурускай ынахтар кэйсибэт сымнаҕастара бэрдэ дуу?

Соҕуруунулар ичигэс, үчүгэй усулуобуйалаах буоланнар аһаталлара элбээбэрт эбит. Хас биридди ынахха 50 кг аһы биэрэллэр, итини этэн эрдэхтэрэ «ынах үүтэ тылыгар» диэн. Аһаталлара элбэх буолан, хас биридди ынахтан 5,5 тонна үүтү ыылар эбит. Үүтүн сыата суруллубатах. Кинилэргэ тэннээн көрдөххө, модуттар 3,5 тоннаһы ыыр эбиттэр, сыата 4,5% диэтилэр. Тоҕо биһиннэрэ новосибирскайдартан 2 тоннанан хаалан иһэллэрий? Баҕар, биһиннэрэ биэс уон киилээҕ тийэй ас биэрбэттэрэ буолуо. Эксперимент оҕоро таарыйа элбэхтик аһатан көрүөхтэрин сөп эбит.

Биһиги Сахабыт сириҥ ынаһыксыттар советскай кэмгэ, холобур, П. Шарин 6 тонна үүтү ыла сылдыбыттар. Дьэ, кини тугу, төһөнү аһатан итинник үлүгэрдээх элбэх үүтү ыла сылдыбыта буолуой диэн сөҕөбүн эрэ. Илин энгэрдэртэн П. Яковлев эмиэ алтаҕа чугаһата сылдыбыт сураһын истэрин. Биһиги оройуоммутугар Д. Аргунов, Н. Шестаков да Шаринтан, Яковлевтан эрэ мэнэй ыбагыттар быһыылаах. Хамааттаҕа Фекла Сидорова ситиһиитэ эмиэ балай эмэ буолан Ленин уордьанын ылыттылар.

Биһиги мөлтөх усулуобуйалаах дойдубутугар саха дьонно дүүккүөрдээхтик үлэлээбиттэр да эбит! Ол аата сахалар үлэһиппитин көрдөрдөхпүт.

Н. КОКОРЕВ
Хамаатта

Дуһа иэйиитэ

ТУЛУКЧААННАР

Тулукчааннар, тулукчааннар - Үрүн көмүс туораахчааннар Чуруп-чуруп чопчуараллар, Тугу эрэ тонсууйаллар. Тулукчааннар, тулукчааннар - Чуруп тиллаах чуораанчыктар, Саха мин кэрэлэрэ, Сандал сааһым киэргэллэрэ. Тырып-тырып сапсыналлар, Туораах сыһынын былдыһаллар Быгычаа чыгычаах сыысчааннара, Санаам сырдык кыымчааннара.

ҮЧҮГЭЙИЭН САРСЫАРДА

Үчүгэйиэн сарсыарда Айылҕалыын алтыһа Эрдэ туран дьаарбайар, Хамсыы илик салгыны Сөрүүн сүөгэй кэриэтэ Утаппыты ыймахтыыр.

Чаран ойуур быһыһгар Татыйыкпыт уһуктан Сэрэммитти «чууп»

диэтэ,

Араас чыгычаах күйүгөрөн

Ойуур иһин толорон Чуубурҕаһа түстүлэр.

Ута хаммыт сиккиэр тыал Лабаалары сахсийда, Сэбирдэби сиксийдэ, Суордан курдук сылаастык Көлүчүчүн бүрүйбүт Туман сыһынын үрөйдө.

Лаглай хатын анныгар

Отуу уота умайда,

Хойуу буроу унаарда,

Кэлтэй отуу аттыгар Кыстык тыаһа чабыйда.

Сыгыты хотуур чуһуурда.

17.01.11.

Макар ЖИРКОВ



Понедельник, 11 апреля

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40 Жить здорово!
10.50 ЖКХ
11.45 Женский журнал
12.20 Модный приговор
13.20 Детективы
14.00 Другие новости
14.20 Понять. Простить
15.20 Хочу знать
15.50 «Обручальное кольцо»
16.50 Федеральный судья
18.00 Вечерние Новости
18.15 Т/с «След»
18.55 Давай поженимся!
19.55 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Женские мечты о дальних странах»
22.30 К юбилею первого полета в космос. «Открытый космос»
00.35 Х/ф «Джуниор»
02.35 Х/ф «Грязное дело»
Вторник, 12 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Первые в космосе
09.40 Жить здорово!
10.50 ЖКХ
11.45 Женский журнал
12.20 Модный приговор
13.20, 04.10 Детективы
14.00 Другие новости
14.20 Понять. Простить
15.20 Хочу знать
15.50 «Обручальное кольцо»
16.50 Федеральный судья
18.00 Вечерние Новости
18.15 Т/с «След»
18.55 Давай поженимся!
19.55 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Женские мечты о дальних странах»
22.30 К юбилею первого полета в космос. «Первый отряд. Испытано на себе»
23.30 Х/ф «Королев»
01.50 Х/ф «Стальные магнолии»

Среда, 13 апреля

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40 Жить здорово!
10.50 ЖКХ
11.45 Женский журнал
12.20 Модный приговор
13.20 Детективы
14.00 Другие новости
14.20 Понять. Простить
15.20 Хочу знать
15.50 «Обручальное кольцо»
16.50 Федеральный судья
18.00 Вечерние Новости
18.15 Т/с «След»
18.55 Давай поженимся!
19.55 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Женские мечты о дальних странах»
22.30 Среда обитания
23.30 Ночные новости
23.50 Петр Мамонов. Черным по белому
00.55 Х/ф «Такси-блюз»
03.05 «Гангстерские войны»
Четверг, 14 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40 Жить здорово!
10.50 ЖКХ
11.45 Женский журнал
12.20 Модный приговор
13.20 Детективы
14.00 Другие новости
14.20 Понять. Простить
15.20 Хочу знать
15.50 «Обручальное кольцо»
16.50 Федеральный судья
18.00 Вечерние Новости
18.15 Т/с «След»
18.55 Давай поженимся!
19.55 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Женские мечты о дальних странах»
22.30 Человек и закон
23.30 Ночные новости
23.50 Судите сами
00.45 Х/ф «Рикки Бобби: Король дороги»
02.45 Х/ф «Код убийства: Охота на киллера»
Пятница, 15 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40 Жить здорово!
10.50 ЖКХ
11.45 Женский журнал
12.20 Модный приговор

13.20 Детективы
14.00 Другие новости
14.20 Понять. Простить
15.20 Хочу знать
15.50 «Обручальное кольцо»
16.50 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.20 Поле чудес
19.10 Давай поженимся!
20.00 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 ДЮстияне Республики
00.30 «50 первых поцелуев»
02.20 Х/ф «Филадельфия»
04.40 «Вспомни, что будет»
Суббота, 16 апреля
05.40, 06.10 Х/ф «Спирит: Душа прерий»
06.00, 10.00, 12.00 Новости
07.20 Играй, гармонь любимая!
08.10 М/с «Новая школа императора», «Утиные истории»
09.00 Умницы и умники
09.40 Слово пастыря
10.15 Смак
10.50 Сергей Никоненко. Поздно, люблю другую
12.15 Среда обитания
13.20, 16.30 Ералаш
13.30 Т/с «Синие ночи»
16.50 Кто хочет стать миллионером?
17.50 Т/с «Общая терапия»
19.50, 21.15 Фабрика звезд. Возвращение
21.00 Время
22.30 Прожекторперисхилтон
23.00 Кто? Где? Когда?
00.10 Х/ф «Воспоминания не удачника»
02.20 Х/ф «Сержант Билко»
04.10 «Вспомни, что будет»
Воскресенье, 17 апреля
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Х/ф «Настя»
07.50 Служу Отчизне!
08.20 М/с «Микки Маус и его друзья», «Чудеса на виражах»
09.10 Здоровье
10.15 Непутевые заметки
10.30 Пока все дома
11.30 Фазенда
12.15 Х/ф «Дело Румянцева»
14.10 «Храни меня, дождь»
16.10 Алла Пугачева. Избранное
17.40 Алла Пугачева. Жизнь после шоу
18.40 Жестокие игры
21.00 Воскресное «Время»
22.00 Мульти личности
22.30 Yesterday live
23.20 Познер
00.20 Национальная безопасность



Понедельник, 11 апреля

05.00 Утро России
09.05 С новым домом!
10.00 О самом главном
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва
11.50 Тайна гибели маршала Ахромеева
12.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «Ефросинья. Продолжение»
16.50 Т/с «Все к лучшему»
17.55 Т/с «Институт благородных девиц»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 «Дорогой мой человек»
23.50 Вести+
00.10 Загадки природы. Гении
01.00 Профилактика
Вторник, 12 апреля
05.00 Утро России
09.05 С новым домом!
10.00 О самом главном
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва
11.50 Пугачева, Распутина... Все звезды Дербенева
12.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «Ефросинья. Продолжение»
16.50 Т/с «Все к лучшему»
17.55 Т/с «Институт благородных девиц»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 «Дорогой мой человек»
22.50 Красная мессалина. Декрет о сексе
23.50 Вести+
00.10 Увидеть Марс... И не сойти с ума

01.00 Профилактика
02.10 Горячая десятка
Среда, 13 апреля
05.00 Утро России
09.05 С новым домом!
10.00 О самом главном
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва
11.50 Петр Вельяминов. Тени исчезают...
12.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «Ефросинья. Продолжение»
16.50 Т/с «Все к лучшему»
17.55 Т/с «Институт благородных девиц»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Манна небесная»
23.50 Вести+
00.10 Х/ф «Кронштадтский мятеж. Кто победит?»
01.00 Профилактика
Четверг, 14 апреля
05.00 Утро России
09.05 С новым домом!
10.00 О самом главном
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва
11.50 В огнедышащей паве любви. Светлана Светличная
12.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «Ефросинья. Продолжение»
16.50 Т/с «Все к лучшему»
17.55 Т/с «Институт благородных девиц»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Манна небесная»
22.50 Поединок
23.50 Вести+
00.10 Триумф силы. Василий Алексеев
01.00 Профилактика
Пятница, 15 апреля
05.00 Утро России
09.05 Мусульмане
09.15 С новым домом!
10.00 О самом главном
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва

11.50 Мой серебряный шар
12.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «Ефросинья. Продолжение»
16.50 Т/с «Все к лучшему»
17.55 Т/с «Институт благородных девиц»
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Фактор А
22.30 Торжественный концерт, посвященный дню космонавтики
00.20 Х/ф «Невеста на заказ»
Суббота, 16 апреля
05.10 Х/ф «Жизнь сначала»
06.45 Вся Россия
06.55 Сельское утро
07.25 Диалоги о животных
08.00, 11.00, 14.00 Вести
08.10, 11.10, 14.20 Вести-Москва
08.20 Военная программа
08.50 Субботник
09.30 Городок
10.05 Комната смеха
11.20 Вести. Дежурная часть
11.50 Честный детектив
12.20, 14.30 Т/с «Кедр» Пронзает небо»
16.15 Субботный вечер
18.10 Х/ф «Варенька»
20.00 Вести в субботу
20.40 Юбилейный концерт Аллы Пугачевой «С днем рождения, Алла»
01.00 Девчата
01.35 Х/ф «Город ангелов»
Воскресенье, 17 апреля
05.00 Х/ф «Мачеха»
06.40 Сам себе режиссер
07.30 Селеноборам
08.00 Утренняя почта
08.40 Сток одному
09.25 Города и веси
10.20, 14.20 Вести-Москва
11.00, 14.00 Вести
11.10 С новым домом!
11.25, 14.30 Т/с «Кедр» Пронзает небо»
15.40 Юбилейный вечер Олега Митяева
17.30 Танцы со звездами
20.00 Вести недели
21.05 Х/ф «Варенька. Испытание любви»
00.45 Геннадий Хазанов. Повторение пройденного
01.15 Х/ф «Холостяк»



11 апреля, понедельник

7:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
7:10 «Новый день» прямой эфир
7:30 «Геван»
18:00 «Саха Сирэ» информационная биэри
18:15 «Ааспыт ахтан, кэскиллээзи кэнэтэн» («Бэрдьигэс» ТВ)
18:45 «Күнчээн»: Айыы оҕото
19:00 «Якутия» Информационная программа
19:15 «Харах далайгар»: Космонавтика күнүн көрсө. Аһа-бас эфир
20:15 «Федерация»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Эргимтэ»
21:20 «Аал-луук мас»: Айыы сыйдааһа
21:50 «Недвижимость в Якутии»
22:05 «Хомурахтаах хочо тулуктара» («Маарыкчаан» ТВ)
22:25 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа (по г. Якутску)
12 апреля, вторник
7:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
7:10 «Новый день» прямой эфир
7:30 «Полярная звезда»: Музей космонавтики в г. Москва
18:00 «Саха Сирэ» информационная биэри
18:15 «Кизн куйаары баһылаары» («Борообон» ТВ)
18:45 «Күнчээн»: Ылмыычаан
19:00 «Якутия» Информационная программа
19:15 «Чэгиэн» аһабас эфир
20:00 «Бизнес-формула»
20:15 «Уолан»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия»

информационная программа
21:05 «Точка кипения»
21:35 «Ийэбэ сүгүрүэйэн...» Космонавтика күнүгэр
21:50 «Простые истины»
22:20 «Выбор недели»
22:35 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа (по г. Якутску)
13 апреля, среда
7:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
7:00 «Новый день» прямой эфир
7:30 «Аба күрээбэ» («Хангалас» ТВ)
18:00 «Саха Сирэ» информационная биэри
18:15 «Профи» (ТВ «Нюрба»)
18:45 «Күнчээн»
19:00 «Якутия» информационная программа
19:15 «Социум» прямой эфир
20:00 «Тыа сирэ»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Байанай»
21:35 «Кинозавод»
22:05 «Вырастай-ка»
22:20 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
14 апреля, четверг
7:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
7:10 «Новый день» прямой эфир
7:30 «Полярная звезда»
18:00 «Саха Сирэ» информационная биэри
18:15 «Аба баар буолан» («Хангалас» ТВ)
18:30 Первенство России по мини-футболу. Прямая трансляция
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Урдэл» аһабас эфир
21:50 «Технополис»
22:05 «Выбор недели»
22:20 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
15 апреля, пятница
7:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
7:10 «Новый день» прямой эфир
7:30 «Геван»: Именная свое имя...

18:00 «Саха Сирэ» информационная биэри
18:15 «Немаленькие победы молодых учителей» (ТВ «Кыталык»)
18:45 «Күнчээн»
19:00 «Якутия» Информационная программа
19:15 «Парламентский вестник»
19:45 «Тосхол» телесюжет
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Бэттэх көрүү, Алампа...»
21:35 МПК «Скиф»-лидер рынка Якутии
21:50 «Артыыс Василий Слепцов»
22:10 «Вакантное место» II ч.
22:25 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
16 апреля, суббота
17:00 «Ааспыт олох кэрчиктэрэ»
17:30 «Тарбаахптыын астыаха»
18:00 «Истин илдьит»
18:45 «Күнчээн»: «Кэрэ бинигэр» эфирдэ
19:00 «Учитель года РС(Я)-2011»
19:30 «Саха сирэ. Күнтэн күн» информационная биэри
20:05 «Аал-луук мас»: Культурная эволюция
20:50 «Отчий дом»: Играй гармонь, живи частушка
21:20 Фестиваль балета «Стерх»
21:50 «ТВ-спорт»: Встречи на лыжне
22:05 Конкурс красоты и таланта «Дива-2011»
17 апреля, воскресенье
17:00 «Полярная звезда»
17:45 «Пропеллер»
18:00 «Истин илдьит»
18:45 «Дворы нашего детства»
19:15 «Уруу алгыһа»
19:30 «Якутия. День за днем» информационная программа
20:05 «Этиллибит ситэрэн»
20:30 «Улэни дыол огостон: Люля Григорьева»
21:00 «Праздник в нашем доме»
21:30 «Өбүгэм үгэһин утума...» кэнсиэр



Понедельник, 11 апреля

11.00, 13.30, 18.45 Все включено
11.55, 08.20 Моя планета
13.00, 15.00, 18.00, 22.40, 06.55 Вести-Спорт
13.15, 17.40, 03.45, 08.05 Вести.ру
14.25 Индустрия кино
15.15 Вести-Спорт. Местное время
15.20, 07.40 Страна.ру
16.35 В мире животных с Николаем Дроздовым
17.10 Наука 2.0
18.15 Формула скорости
19.35 Профессиональный бокс. Вячеслав Гусев (Россия) против Фелесисано Ледесма (Парагвай). Бой за звание чемпиона Европы по версии WBO
20.40 Х/ф «Япония тонет»
22.55 Биатлон с Дмитрием Губерниевым
23.35 Биатлон. «Гонка чемпионов».
01.40 Х/ф «Карты, деньги и два ствола»
04.00 Неделя спорта
04.55 Футбол. Чемпионат Англии. «Ливерпуль» - «Манчестер Сити».
07.05 Страна.ру
09.00 Футбол. Премьер-лига. «Зенит» (Санкт-Петербург) - ЦСКА (Москва)
Вторник, 12 апреля
11.00, 13.30, 19.05 Все включено
12.00, 15.15, 06.50, 08.10 Моя планета
13.00, 15.00, 18.00, 22.25, 04.15, 06.40 Вести-Спорт
13.15, 17.40, 04.00, 07.55 Вести.ру
14.30 Уникумы. Дарья Виrolайнен
16.20 Страна.ру
17.10 Наука 2.0
18.15 Неделя спорта
19.40 Биатлон с Дмитрием Губерниевым
20.20 Биатлон. «Гонка чемпионов».
22.40 Марк Дакаскос и Кэрри-Энн Мосс в фильме «Саботаж»
00.45 Хоккей. КХЛ. Финал.
04.35, 09.55 Футбол России
05.40, 08.55 Top Gear
Среда, 13 апреля
11.00, 13.30, 19.20 Все включено
11.55, 05.05, 08.50 Top Gear
13.00, 15.00, 18.00, 22.20, 04.15, 06.10 Вести-Спорт
13.15, 17.40, 04.00, 07.30 Вести.ру

14.30 Технологии спорта
15.15, 06.20, 07.45 Моя планета
17.25 Рыбалка с Радзишевским
18.15 Футбол России
20.20 Марк Дакаскос и Кэрри-Энн Мосс в фильме «Саботаж»
22.40, 09.55 Хоккей России
23.10 Профессиональный бокс. Вячеслав Гусев (Россия) против Абду Тебазалвы (Швеция)
00.10 Х/ф «Карты, деньги и два ствола»
02.15 Чарли Шин, Кристи Суонсон и Генри Роллинз в фильме «Погоня»
04.30 Хакасия. В поисках ирбиса
10.25 Технологии спорта
Четверг, 14 апреля
11.00, 13.30, 20.20 Все включено
11.55 Top Gear
13.00, 15.00, 18.00, 22.40, 04.15, 07.30 Вести-Спорт
13.15, 17.40, 03.45, 07.40 Вести.ру
14.30, 09.20 Спортивная наука
15.15, 08.55 Моя планета
17.10 Хакасия. В поисках ирбиса
18.15 Х/ф «Карты, деньги и два ствола»
20.50 Х/ф «Погоня»
22.55 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. 1/2 финала.
00.45 Хоккей. КХЛ. Финал.
04.20 Хоккей. Чемпионат мира среди юниоров. Россия - Словакия.
06.30 Top Gear
07.55 Наука 2.0
09.55 Биатлон. Приз памяти В.Фатьянова. Спринг. Женщины.
Пятница, 15 апреля
10.55, 21.05 Все включено
11.55 Биатлон. Приз памяти В.Фатьянова. Спринг. Мужчины.
Суббота, 16 апреля
10.55, 15.40, 18.00, 21.45, 05.40, 07.15 Вести-Спорт
13.20, 17.45 Вести.ру
13.40 Х/ф «Саботаж»
15.55 Формула-1. Гран-при Китая. Свободная практика.
18.20 Чарли Шин, Кристи Суонсон и Генри Роллинз в фильме «Погоня»
20.10 Top Gear
22.05, 09.05 Футбол России. Премьер-лига.
22.55 Футбол. Первенство России. Футбольная Национальная Лига. «Химки» - «Урал» (Екатеринбург).
00.55 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. 1/2 финала.
02.45 Биатлон. Приз памяти В.Фатьянова. Спринг.
05.10, 08.35 Вести.ру. Пятница
06.00 Вести-Спорт. Местное время
06.05 Профессиональный бокс. Руслан Проводников (Россия) - Иван Попока (Мексика).
06.50 Теннис. Кубок Федерации. 1/2 финала. Россия - Италия
09.45 Формула-1. Гран-при Китая

11.50 Мой серебряный шар
12.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «Ефросинья. Продолжение»
16.50 Т/с «Все к лучшему»
17.55 Т/с «Институт благородных девиц»
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Фактор А
22.30 Торжественный концерт, посвященный дню космонавтики
00.20 Х/ф «Невеста на заказ»
Суббота, 16 апреля
05.10 Х/ф «Жизнь сначала»
06.45 Вся Россия
06.55 Сельское утро
07.25 Диалоги о животных
08.00, 11.00, 14.00 Вести
08.10, 11.10, 14.20 Вести-Москва
08.20 Военная программа
08.50 Субботник
09.30 Городок
10.05 Комната смеха
11.20 Вести. Дежурная часть
11.50 Честный детектив
12.20, 14.30 Т/с «Кедр» Пронзает небо»
16.15 Субботный вечер
18.10 Х/ф «Варенька»
20.00 Вести в субботу
20.40 Юбилейный концерт Аллы Пугачевой «С днем рождения, Алла»
01.00 Девчата
01.35 Х/ф «Город ангелов»
Воскресенье, 17 апреля
05.00 Х/ф «Мачеха»
06.40 Сам себе режиссер
07.30 Селеноборам
08.00 Утренняя почта
08.40 Сток одному
09.25 Города и веси
10.20, 14.20 Вести-Москва
11.00, 14.00 Вести
11.10 С новым домом!
11.25, 14.30 Т/с «Кедр» Пронзает небо»
15.40 Юбилейный вечер Олега Митяева
17.30 Танцы со звездами
20.00 Вести недели
21.05 Х/ф «Варенька. Испытание любви»
00.45 Геннадий Хазанов. Повторение пройденного
01.15 Х/ф «Холостяк»

ДАКТИЛОСКОПИЧЕСКАЯ РЕГИСТРАЦИЯ

Дактилоскопическая информация — информация об особенностях строения папиллярных узоров пальцев рук человека и о его личности.
Регистрация проводится и дактилоскопическая информация используется в целях идентификации личности человека.
Правовой основой государственной дактилоскопической регистрации являются Конституция Российской Федерации, Федеральный закон N 128-ФЗ от 25 июля 1998 г. «О государственной дактилоскопической регистрации в РФ», другие федеральные законы, иные принимаемые в соответствии с ними нормативные правовые акты федеральных органов государственной власти, а также общепризнанные принципы и нормы международного права, международные договоры Российской Федерации.
Государственная дактилоскопическая регистрация проводится с соблюдением прав и свобод человека и гражданина, установленных Конституцией Российской Федерации, в соответствии с принципами законности, гуманизма, конфиденциальности, сочетания добровольности и обязательности.
Проведение государственной дактилоскопической регистрации не должно представлять опасность для здоровья человека, унижать его честь и достоинство.
В Российской Федерации проводится государственная дактилоскопическая регистрация:
— граждан Российской Федерации;
— иностранных граждан, проживающих на территории Российской Федерации, иностранных граждан, проходящих военную службу в соответствии с законодательством Российской Федерации, и иностранных граждан, прибывших в Российскую Федерацию в поисках убежища и подавших ходатайства о предоставлении политического или иного убежища либо о признании их беженцами на территории Российской Федерации (далее — иностранные граждане);
— лиц без гражданства, временно проживающих на территории Российской Федерации, и лиц без гражданства, прибывших в Российскую Федерацию в поисках убежища и подавших ходатайства о предоставлении политического или иного убежища либо о признании их беженцами на территории Российской Федерации (далее — лица без гражданства).
Дактилоскопическая информация, полученная в результате проведения государственной дактилоскопической регистрации, используется для:
— розыска пропавших без вести граждан Российской Федерации, иностранных граждан и лиц без гражданства;
— установления по неопознанному трупам личности человека;
— установления личности граждан Российской Федерации, иностранных граждан и лиц без гражданства;
— предупреждения, раскрытия и расследования преступлений, а также предупреждения и выявления административных правонарушений.
В соответствии с настоящим Федеральным законом проводится добровольная государственная дактилоскопическая регистрация.
Граждане Российской Федерации имеют право на добровольную государственную дактилоскопическую регистрацию. Указанная регистрация проводится в соответствии с требованиями статьи 10 настоящего Федерального закона.
Обязательной государственной дактилоскопической регистрации подлежат:
а) граждане Российской Федерации, призываемые на военную службу;
б) военнослужащие;
в) граждане Российской Федерации, проходящие службу в:
органах внутренних дел;
органах по контролю за оборо-

том на критических средств и психотропных веществ;
органах государственной налоговой службы;
органах по делам гражданской обороны, чрезвычайным ситуациям и ликвидации последствий стихийных бедствий;
органах и подразделениях службы судебных приставов; таможенных органах;
органах государственной охраны;
учреждениях и органах уголовно-исполнительной системы; Государственной противопожарной службе;
федеральном органе исполнительной власти, уполномоченном на осуществление функций по контролю и надзору в сфере миграции, и его территориальных органах, организациях, подразделениях;
г) спасатели профессиональных аварийно-спасательных служб и профессиональных аварийно-спасательных формирований Российской Федерации;
д) члены экипажей воздушных судов государственной, гражданской и экспериментальной авиации Российской Федерации;
е) граждане Российской Федерации, иностранные граждане и лица без гражданства, не способные по состоянию здоровья или возрасту сообщить данные о своей личности, если установить указанные данные иным способом невозможно;
ж) граждане Российской Федерации, иностранные граждане и лица без гражданства, подозреваемые в совершении преступления, обвиняемые в совершении преступления либо осужденные за совершение преступления, подвергнутые административному аресту, совершившие административное правонарушение, если установить их личность иным способом невозможно;
з) иностранные граждане и лица без гражданства, подлежащие выдворению (депортации) за пределы территории Российской Федерации либо подпадающие под действие международных договоров Российской Федерации о реадмиссии;
и) иностранные граждане и лица без гражданства, прибывшие в Российскую Федерацию в поисках убежища и подавшие ходатайства о предоставлении политического или иного убежища либо о признании их беженцами на территории Российской Федерации;
к) иностранные граждане и лица без гражданства, незаконно находящиеся на территории Российской Федерации;
л) иностранные граждане, получившие разрешение на временное проживание;
м) граждане, претендующие на получение лицензии на осуществление частной детективной деятельности;
н) граждане, претендующие на получение удостоверения частного охранника;
о) граждане Российской Федерации, постоянно проживающие на территории Российской Федерации иностранные граждане и лица без гражданства, в отношении которых принято решение о выдаче удостоверения личности моряка.
Обязательной государственной дактилоскопической регистрации подлежат все неопознанные трупы.
Добровольная государственная дактилоскопическая регистрация граждан Российской Федерации проводится по их письменному заявлению органами внутренних дел и территориальными органами федерального органа исполнительной власти, уполномоченного на осуществление функций по контролю и надзору в сфере миграции, по месту жительства указанных граждан.
Государственная дактилоскопическая регистрация граждан Российской Федерации проводится по их письменному заявлению органами внутренних дел и территориальными органами федерального органа исполнительной власти, уполномоченного на осуществление функций по контролю и надзору в сфере миграции, по месту жительства указанных граждан.
Государственная дактилоскопическая регистрация граждан Российской Федерации проводится по их письменному заявлению органами внутренних дел и территориальными органами федерального органа исполнительной власти, уполномоченного на осуществление функций по контролю и надзору в сфере миграции, по месту жительства указанных граждан.
Государственная дактилоскопическая регистрация граждан Российской Федерации проводится по их письменному заявлению органами внутренних дел и территориальными органами федерального органа исполнительной власти, уполномоченного на осуществление функций по контролю и надзору в сфере миграции, по месту жительства указанных граждан.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Ко Всемирному дню Земли 22 апреля «Алмазкредитсервис» с 11 апреля по 21 апреля объявляет конкурс рисунков на тему:

- 1. «Сохраним природу — наше общее богатство»
2. «Мы выбираем ЗОЖ»
Участвуют все дети! Итоги будут подводиться 22 апреля. Будут призы за первые 3 места — сертификаты на личные сбережения, спортивные инвентари и одна путевка в элитный лагерь «Булуус» летом этого года.
Рисунки ждем по адресу: с. Намцы, ул. Чернышевского, 14, 1-й этаж, все вопросы по тел. 41-2-85.

ЧТО ДОЛЖЕН ЗНАТЬ ПАЙЩИК КРЕДИТНОГО КООПЕРАТИВА?

Во всем мире кредитные союзы (кооперативы) успешно работают уже сотни лет. В одной из серий популярного фильма «Секс в большом городе» главная героиня даже плакала, когда ее не приняли в члены какого-то престижного кредитного союза в Нью-Йорке.

В нашей республике несмотря на обилие банков в последние годы население тоже широко пользуется услугами кредитных потребительских кооперативов. В кооперативах есть очевидные преимущества перед банками — доступ к кредитованию людей с низкими доходами, минимальный пакет документов при оформлении займа, высокая доходность по сберегательным программам и т.д.

В августе прошлого 2010 г. вступил в силу первый этап нового федерального закона ФЗ N 190 «О кредитной кооперации», который имеет целью обеспечить более надежную и стабильную деятельность кредитных кооперативов. Регулятором кооперативов, работающих на рынке кредитования, стал Минфин России, закон ввел конкретные требования к размеру собственного капитала в целях обеспечения финансовой устойчивости кооперативов, которые каждый пайщик, в особенности сберегатель кооператива может легко отследить по годовой бухгалтерской отчетности за прошедший год. К примеру, размер паевого (уставного) фонда кооператива должен быть не менее 8%, а размер резервного фонда не менее 5% от привлеченных личных сбережений пайщиков. Сумма привлеченных средств от пайщиков показывается в строке «кредиторская задолженность». Эти показатели в годовом балансе предприятия работники кооперативов обязаны показывать по первому требованию своих пайщиков. До 31 марта текущего года все предприятия сдают бухгалтерскую и налоговую отчетность за прошедший год и пайщики кооперативов после этого срока имеют возможность оценить как работал тот или иной кооператив за 2010 г. Пайщики должны вникать в дела кооператива, в котором они состоят членами, ведь в случае когда дела в кооперативе пойдут не так, как того хотели бы их руководители, на пайщиков ложится солидарная ответственность покрытия полученных кооперативом убытков.

С января 2011 г. в Налоговом кодексе РФ внесены изменения, в соответствии с которыми с этого года налогообложение доходов по сбережениям в кредитных кооперативах приравнено к банковским депозитам (до этого года взимался налог на доходы физических лиц, равный 13%). При этом по ставкам доходности до 15% годовых у пайщиков будет экономия по НДФЛ, свыше этой ставки налогообложение немного увеличивается по сравнению с прежними 13%.

При этом есть кооперативы, которые вовсе не удерживают НДФЛ с доходов пайщиков, тем самым не исполняют своей обя-

IAUVAAIEA
A nnoaonoe n Caaeiui eaaeni DO, eioieioai i daainoaaeiee a adai-
ao caieuiio o-aoneti, iaiaueony ia oadoeioeie II «Oionooonee 1-ue iaieaa»:

Table with 4 columns: Aadaa, Ieiuaii, Dafoaaima, Tieuiaiea. It lists various names and their corresponding numbers and dates.

Iadauauony e caieoionoeieep II «Oionooonee 1-ue iaieaa».

занности на логового агента и увеличивают многократно свои налоговые риски. Пайщики при этом не должны радоваться такой «экономии», ведь кооперативы, не удерживающие НДФЛ, грубо нарушают налоговое законодательство РФ и подвергают рискам не только финансовое положение предприятия, но и средства пайщиков. Угадайте, за счет чьих денег предприятие будет вынуждено оплатить огромные суммы штрафов и пеней, которые к нему предъявят фискальные органы государства? Может ли пайщик быть уверенным, что за счет его

сбережений?
Призываю тщательно изучать финансовое состояние кредитных кооперативов, какими бы манящими ни были предлагаемые ими проценты. Ведь чтобы не стать жертвой недобросовестных кооперативов необходимо самим быть более грамотными и осторожными. Ничто полезное и нужное в этом мире не достается без усилий с нашей стороны.

Т.С. ВАРФОЛОМЕЕВА,
председатель Первой
Ассоциации кредитных обществ РС(Я) (ПАКО), директор
РС «Алмазкредитсервис»

Advertisement for RosSelskhozBank. Features the bank logo, text 'Банк со 100% государственным капиталом', 'РоссельхозБанк', and 'Рефинансирование потребительских кредитов' with a '16% годовых' badge.

ВНИМАНИЮ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ ГАЗА!

Намский участок УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» напоминает, что утвержден ФЭ 261 от 26.11.09 г. обязывающий абонентов устано...

С 26 марта 2010 г. УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» объявляет акцию: установка узлов учета (счетчиков) для жителей частного сектора...

А также убедительно просим оплатить задолженность за природный газ. Плата за газ должна производиться ежемесячно не позднее 10 числа следующего за расчетным месяцем.

Всем, кто еще не перезаключил договор на поставку газа и на техобслуживание, просьба подойти в кассу.

Заявления и оплата принимаются в кассе Намского участка УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» по адресу: с. Намцы, ул. Ц. Аммосова, 7, с 8.00 до 17.00, обед с 13.00 до 14.00.

Тел. для справок 41-4-93

Хамадатта нэһилиэтин МТ баһылытын 06.04.2011 с. 47 N-дээх дьаһалгыр олобуран, «Мөкөөт 12», «Дьаама үрдэ», «Харитоновка», «Киэн хонуу» кварталларыгар уһаайба сириҥ ылбыт дьон бу дьыл бам ыйын 10 күнүгэр диэри докумуоннарытын онгорсугутугар ыһтырабыт.

Хамадатта нэһилиэтин дьаһалтата

БИЛЭРИИЛЭР

ГОУ «Профессиональный лицей N2», Намский улус, п. Графский Берг (лицензия серии А N 152500 от 19 марта 2008 г.) объявляет набор слушателей на краткосрочные курсы судоводителей маломерных судов категории «Мото-лодки» с 10 апреля 2011 г.

Набор на водительские курсы всех категорий продолжается в течение года.

Требуются следующие документы:

- Заявление
- Копия паспорта
- Справка о состоянии здоровья (086-У)
- 4 фотографии 3х4
Справки по тел. 23-0-41, 23-3-54, 89243665839
Зачисление после оплаты.

По требованию охотников любителей, членов охотобщества и по заявлению председателей первичных организаций охотобществ созывается общее собрание в форме конференции (собрание делегатов).

Место проведения: кинотеатр «Сардана», 13.04.2011 г. в 14.00 ч.

На повестке:

1. Правомочность обращения с иском в Арбитражный суд председателя правления Намского УООИ Р об отмене решения правительственной комиссии РС(Я) по закреплению охотугодий.

2. Разное по требованию участников (делегатов) конференции.

МОУ «Намская средняя общеобразовательная политехническая школа N 1 им. И.С. Гаврильева» требуются на работу учителя начальных классов с высшим образованием на конкурсной основе.

Обращайтесь по адресу: с. Намцы, ул. Ленина, 1, тел. 41-1-02, 89241763006

Продается недостроенный дом с усадьбой в с. Намцы, по ул. Ст. Платонова, 65.

Тел. 89644217302

Сдается на 2 месяца ч/дом в с. Намцы, по ул. Чернышевского, 48 (с телефоном, газом).

Тел. 89243678502

Продаю или меняю ГАЗ-53 на пиломатериал.

Грузоперевозки до 2-х тонн, квартирные переезды, услуга грузовой иномарки по селу, городу, длина 4 метра, высокая

Тел. 89243661967

Воспользуюсь попутным транспортом для доставки пиломатериалов в Якутск.

Тел. 89241665561, 89841075581

Семья снимет частный дом или квартиру в с. Намцы, с Хамагатта.

Тел. 89241712538, 89248612824

Продаю Тойоту-Дуэт 1999 гв. — 150 тр., УАЗ-тент 1995 гв. — 150 тр. Торг при осмотре.

Тел. 89841060053

1. Продаю участок в центре с. Намцы 15 сот, собственность — за 200 т.р.

2. Сруб дома из кругляка 7х7 с пристроем 3х3 — за 150 т.р.

Тел. 89644204357

Ремонт и настройка ПК, быстро, недорого, качественно. Выезд на дом.

Тел. 89644199860

Срочно продаю Тойоту Короллу Г/П, 98 г.в., в хорошем состоянии. Торг.

Тел. 89248613329, 89248672861

Считать недействительным утерянное удостоверение ветерана труда РФ РС (Я) серии ЖN 288253, выданное 26.10.1999 г. администрацией Намского улуса на имя Яковлева Романа Петровича.

Считать недействительным утерянный паспорт, выданный ОВД Намского района 10.09.2003 г. на имя Шамаевой Анастасии Анатольевны.

Убаастабыллаах **ЕВДОКИЯ СЕМЕНОВНА!** Эйигин үйэ анаардаах үбүлүөйгүнэн итиитик-истинник эвэрдэлиибит!

Эн талан ылбыт идэҕинэн бэриниилээхтик, үтүө суобастаахтык үлэлээн, нэһилиэк тыатын хаһаайыстыбата сайдарын, сүөһүтэ-аһа чөл туруктаах буоларын туһугар сылайары-элэйэри билиммэккэ, бириэмэни аахсыбакка түбүгүрүргин, дьонго үтүө сыһыанын, эйэ-эс майгытын үрдүктүк сыаналыбыт.

Баҕарабыт Эйиэхэ сир үрдүгэр баар бары үчүгэйи, тус бэйэбэр кытаанах доруобуйаны, дьолу-соргуну. Чугас дьонун истин сыһыаннарынан, ытыктабылларын арчыланан үөрэ-көтө, уйгулаахтык олор диэн баҕарабыт бастыгын, алгыспыт үтүөтүн Эйиэхэ аныбыт.

Нам улуунун ветеринарнай управлениетын, лаборатория коллектива

Убаастабыллаах **ДАРЯЯ МИХАЙЛОВНА!** Эйигин үйэ анаардаах үбүлүөйгүнэн итиитик-истинник эвэрдэлиибит!

Эн талан ылбыт идэҕинэн биир тэрилтэбэ энкилэ суох бэриниилээхтик, үтүө суобастаахтык үлэлээн, нэһилиэк тыатын хаһаайыстыбата сайдарын, сүөһүтэ-аһа чөл туруктаах буоларын туһугар сылайары-элэйэри билиммэккэ, бириэмэни аахсыбакка түбүгүрүргин, дьонго үтүө сыһыанын, эйэ-эс майгытын үрдүктүк сыаналыбыт.

Баҕарабыт Эйиэхэ сир үрдүгэр баар туох баар үчүгэйи, ыарыгыга бэриммэт кытаанах доруобуйаны, айымнылаах үлэни, олоххор өссө үрдүк ситиһиилэри. Тус бэйэбэр, дьэ кэргэнгэр, оҕолоргор, сиэннэргэр бары үтүөнү, өссө даҕаны убаарабат эрчими, дьоллоохтук, уйгулаахтык олорун диэн баҕарабыт бастыгын, алгыспыт үтүөтүн Эйиэхэ аныбыт.

Нам улуунун ветеринарнай управлениетын уонна лаборатория коллектива

Күндү ийэбитин, эбээбитин, хос эбээбитин, үлэ ветеранын, Саха республикатын доруобуйа харыстабылын үтүөлээх үлэһитин, «Ийи» ветераннар кулууптарын актыыбынай кыттыылаахтын ХРИСТОФОРОВА ТАТЬЯНА СПИРИДОНОВНА «Ленскэй нэһилиэк» Ытык кийитэ үрдүк аат ингэриллибитинэн итиитик-истинник эвэрдэлиибит!

Биһиги ийэбит, эбээбит, хос эбээбит үлэтигэр бэриниилээхтик, нэһилиэк, общественность, ветераннарын тустарыгар кыһамнылаахтык сүүрбүтэ-көспүтэ, үлэлээбитэ үрдүктүк сыаналаммытынан астына, киэн тутта саныыбыт! Баҕарабыт күндү киһибитигэр дьаһа-дьаһаха ылларбат кытаанах доруобуйаны, убаарабат эрдэри эрчими, туох баар сир үрдүгэр баар кэрэни, дьолу-соргуну!

Эвэрдэни кытта оҕолоро, кийитэ, сиэннэрэ, күтүөтэ уонна хос сиэнэ

Күндү үөлээннээхтэрибит: өр сылларга нэһилиэк, оскуола библиотекарынан, интернет иитэччитинэн, сэбиэдиссэйинэн үтүө суобастаахтык үлэлээбит үлэ ветеранын ХРИСТИНА НИКОЛАЕВНА СЕМЕНОВАНЫ 75, Салбантан үлэтин саҕалаабыт, Хамадаттааҕа 10 сыл кылаабынай бухгалтерынан, сельсовет секретарынан, эмиэ соччо сыл устата үлэлээбит үлэ, тыыл ветеранын ГРИГОРИЙ СОФРОНОВИЧ КОКОРЕВЫ 85 сааскытын туолбут өрөгөйдөөх үбүлүөйгүтүнэн итиитик-истинник эвэрдэлиибит!

Оҕолоргут, сиэнэргит итин тапталларынан угуттанан, кырдьаары кый ыраах кыйдаан, өссө да үһүнүк дьоллоохтук-соргулаахтык олорургутугар баҕарабыт. Бары бастыг баҕарабыт туолуохтун диэн алгыспытын аныбыт. Дом!

Ветеран сэбиэтэ

Дорогую подругу **ЖИРКОВУ ВАРВАРУ ДМИТРИЕВНУ** от всей души поздравляю с 65-летием!

Желаю крепкого здоровья, счастья, радости, благополучия, душевного комфорта, никогда не стареть и долгих лет!

Счастье, радость наполняют дом — Пусть они никогда не покинут тебя! И пускай любовью и теплом дорогие люди окружают!

С пожеланиями Кудрина М.Р.

Убаастабыллаах **ИРИНА ВАСИЛЬЕВНА**, 50 сааскын туолбуккунан истинник-итиитик эвэрдэлиибит!

Эн 20-тэн тахса сыл тэрилтэни салайан иһэҕин. Төһөлөөх элбэх дьон, оҕо кыһалҕатын истэн, өйдөөн көмөлөһөн иһэҕин. Төрөппүт, үлэһит махталын ылыан ылаҕын. Баҕарабыт тэрилтэн, үлэһиттигин, оҕолоргут өссө да үрдүк ситиһиилээргитигэр, дабайан-дабайан иһин. Тус бэйэн олоххор, олоҕун аргыһыгар, оҕолоргор, сиэннэргэр кытаанах доруобуйаны, өссө да ситиһии буолуохтун. Дом! Дом! Дом!

Эвэрдэни кытта 4 N-дээх «Чэчир» детсад оҕолоро, төрөппүттэрэ, эбээлэрэ, эһээлэрэ

БЛАГОДАРИМ

Отделение Всероссийского ордена Трудового Красного Знамени общества слепых по Намскому улусу выражает благодарность за организацию и проведение мероприятий по социокультурной реабилитации коллектива ООО «Айан-Транс», музея им. И.Е. Винокурова Хатын-Арынского наслега, директору музея Уварову Д.Р., Соловьевой М.К. Хатырыкского наслега.

Í ááiéðíòñðáá ÊÏËÄ «Çáìÿÿ Ìëííðí» Áðáéððáæíúí ðóáíí ÑN(B) ñ ááéó Á58-654/10 ìò 22.02.2011á. ÊÏËÄ «Çáìÿÿ Ìëííðí» ìðéçíáí ááíéðíðí è á ìòííðáíéé ìáá ìðéðúò ìíí-éððííá ìðíéçáíñðáá, èííéððííí òíðááæÿðúé òðááðæááí Êíííí+óé Á.Á. Ááðáñá æÿ çáÿáæáíÿ éðááéðíðáíé ñáíéð òðááíááíéé: áíæáíééá - 677027, á. Òéóðñé, óé. Íáððáñéíáí, 8, ìò. 1., Áðáéððáæíúí ðóáá ÑN(B) - 677000, á. Òéóðñé, óé. Êóðááíáá, 28. Ðááñðð òðááíááíéé éðááéðíðá çáé-ðúááááñÿ 04.05.2011á.

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт калтыра — 41496;; бухгалтерия — 41141; факс — 41141; редакционнай-издательскай ситим — 41332

Төрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улуунун «Э сиэли» хаһыат редакцията» государственной учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын туһунан контуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ПИ №19-0428. Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьыэбит аадырыһын чопчу ыйы. Редакцияба киирбит суруктар төннөрүллүбөтөр. Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биир буолбат. «ЭНСИЭЛИ» - Нам улуунун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам улууна, Нам сэл, Заложной ул. 4. E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Бииргэ төрөөбүт таптыыр бырааптыг, убайбыт, таайбыт. ДЬАКОНОВ Иннокентий Иванович эдэр саһыгар хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан бары билэр дьонноругар, табаарыстарыгар, аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит. Күтүөтэ Валерий, эдьийдэрэ Александр, Мария, убайдара Иннокентий, Павел, Александр, балтылара Матрена, Василиса, Анисия, бырааттара Василий, Игнат, күтүөтэ Алексей, кийиитэрэ Анна, Алена

Убаастыыр, ытыктыыр доботторбутугар Надежда Дмитриевна уонна Михаил Архипович Жирковтарга тапталлаах аҕалара, эһээлэрэ, хос эһээлэрэ. Үөдэй нэһилиэтин олохтоого, үлэ, тыыл ветерана, Нам улуунун Ытык кийитэ «Гражданский килбиэн» бэлиэ хаһаайына, «Нам» совхоз, оройон хас да төгүллээх чемпион суоппара, 10 оҕо тапталлаах аҕата ЯКОВЛЕВ Дмитрий Трофимович уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн суох буолбутунан «Алгыс» сыһыалан киинэ МКАТ коллективын аатыттан дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Истинник саныыр чугас доботторбутугар Надежда Дмитриевна, Михаил Архипович Жирковтарга, кинилэр оҕолоругар, чугас аймактарыгар тапталлаах аҕалара, эһээлэрэ, хос эһээлэрэ. Үөдэй нэһилиэтин олохтоого, үлэ, тыыл ветерана, Нам улуунун Ытык кийитэ ЯКОВЛЕВ Дмитрий Трофимович эмискэ ылдыан олохтон туораабытыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Истинник саныыр чугас доботторбутугар Надежда Дмитриевна, Михаил Архипович Жирковтарга, кинилэр оҕолоругар, чугас аймактарыгар тапталлаах аҕалара, эһээлэрэ, хос эһээлэрэ. Үөдэй нэһилиэтин олохтоого, үлэ, тыыл ветерана, Нам улуунун Ытык кийитэ ЯКОВЛЕВ Дмитрий Трофимович ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиздэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

1 Хомуस्ताах нэһилиэтин библиотекатын сэбиэдиссэйигэр, нэһилиэк депутатыгар Жиркова Надежда Дмитриевнага, кэргэнигэр Михаил Архиповичка, кинилэр оҕолоругар, чугас аймактарыгар тапталлаах аҕалара, эһээлэрэ, хос эһээлэрэ, Үөдэй нэһилиэтин олохтоого, үлэ, тыыл ветерана, Нам улуунун Ытык кийитэ ЯКОВЛЕВ Дмитрий Трофимович ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиздэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Таптыыр убайбыт, таайбыт, педагогическай үлэ ветерана, улус Ытык кийитэ ВИКОРОВ Леонид Леонидович ылдыан күн сириттэн барбытынан саҕастыгар Матрена Михайловнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Убаастыыр, ытыктыыр дьоммутугар Викторова Матрена Михайловнага, кийиипитигэр Пинигина Александра Леонидовнага, чугас дьонугар ВИКОРОВ Леонид Леонидович ылдыан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиздэбит.

2 N-дээх «Кустук» оҕо саадын коллектива Елисеева Мария Николаевнага, кэргэнигэр Елисеев Семен Иннокентьевичка эдьийдэрэ, өр сыл райпоһа үлэстэбит, аты-эргин ветерана ЗАХАРОВА Анна Иннокентьевна ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Ытыктыыр учууталым, педагогическай үлэ ветерана, оҕо саасыттан бииргэ алгыспыт доборум Миша тапталлаах аҕата ВИКОРОВ Леонид Леонидович ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Матрена Михайловнага, оҕолоругар, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Өр сыллара бииргэ олобүт ылбыт аҕалара, эһээлэрэ, хос эһээлэрэ, Нам улуунун Ытык кийитэ, педагогическай үлэ ветерана ВИКОРОВ Леонид Леонидович ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Матрена Михайловнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

«Нам улууһа» муниципальнай тэриллии дьаһалтатыгар бииргэ үлэстэбит коллегаларга — дьүөгэбитигэр Лаптева Любовь Леонидовнага таптыыр аҕата, педагогическай үлэ ветерана ВИКОРОВ Леонид Леонидович ылдыан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Убаастыыр коллегаларыгар, 1 N-дээх НОПО учууталыгар Викторова Михаил Леонидовичка уонна кини дьыэ кэргэнигэр тапталлаах аҕата, эһээлэрэ, Нам селотун олохтоого, ветеран учуутал ВИКОРОВ Леонид Леонидович күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Нам улуунун государственной уонна общественной тэрилтэлэрин улустаагы профсоюзнай комитетта, «Нам улууһа» МТ профсоюзной комитетта «Нам улууһа» МТ сүрдүннүр специалына Лаптева Любовь Леонидовнага тапталлаах аҕата. Нам улуунун Ытык кийитэ, педагогическай үлэ ветерана, «Старшай учуутал» ВИКОРОВ Леонид Леонидович уһун, ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Күндү доборбут, үлээннээхпит, педагогическай үлэ ветерана, улус Ытык кийитэ ВИКОРОВ Леонид Леонидович ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Матрена Михайловнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Коллектив Намской начальной общеобразовательной школы выражает глубокое соболезнование родным, близким по поводу кончины ветерана учителя ВИКОРОВА Леонид Леонидовича. Скорбим вместе с Вами. Коллектив Намской НОШ

Чугас ылбытыгар Лаптева Любовь Леонидовнага, кини оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах аҕата, эһээлэрэ, хос эһээлэрэ ВИКОРОВ Леонид Леонидович ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Бииргэ үлэлиир коллегаларыгар Викторова Михаил Леонидовичка, кини дьыэ кэргэнигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар тапталлаах аҕалара, эһээлэрэ, педагогическай үлэ ветерана ВИКОРОВ Леонид Леонидович ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиздэбит.

«Э сиэли» хаһыат РИС талылыһна, та ылыһна уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ. Аадырыһа: Нам сэл, Заложная ул. N4 Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт лист Кө үл сыананан атылланар Индекс — 54889. Тираһа — 2331 Бэчээккэ илии баттанытын графика — 12:00 ч. 09.04.2011 с.

Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 08.04.2011 с.

